

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА МЕТОДИКИ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

**ФОРМУВАННЯ СУБ'ЄКТИВНОЇ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ
В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ
ДО ПЕРЕГЛЯДУ МУЛЬТФІЛЬМІВ ПРО ІНКЛЮЗИВНІСТЬ**

**Дипломна робота
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)**

Виконала:

*студентка 6 курсу, 631 групи
спеціальності 013 «Початкова освіта»
Машина Д.С.*

Керівник:

*кандидат педагогічних наук, доцент
Гордійчук О. Є.*

*До захисту допущено
на засіданні кафедри
протокол № ____ від ____ листопада 2023 р.*

Завідувач кафедрую _____ проф. Романюк С. З.

АНОТАЦІЯ

Машина Д.С. Формування суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність. – Рукопис. Магістерська робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 013 «Початкова освіта». – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. – Чернівці, 2023. – 106 с.

Авторкою магістерського дослідження, за допомогою загальнонаукових та спеціальних методів діагностики, у двох розділах рукопису системно і логічно розкрито актуальну та важливу потребу формування суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність.

У першому розділі авторкою здійснено аналіз процесу стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів у вітчизняних та зарубіжних джерелах. Опрацьовано та визначено спектр дефініцій; розкрито етапи процесу стимулювання суб'єктивної зацікавленості, чинники, від яких залежить ефективність окресленого процесу. Досліджено значення мультиплікації як засобу формування особистості молодшого школяра, її впливу на сфери *емоційного розвитку, креативності, соціальної адаптації, критичного мислення, самодисципліни та наполегливості* та їх показники.

Другий розділ магістерського дослідження окреслив концептуально-методичні основи стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність в освітньому процесі.

Виявлено стан, особливості, групи методів щодо застосування мультфільмів про інклюзивність в освітньому процесі. Обґрунтовано та проаналізовано авторську методичну систему роботи та розроблено методичні рекомендації стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність.

Ключові слова: *стимул, стимулювання, суб'єкт, цікавість, мультфільм, дослідження про інклюзивність в освіті, мультфільм про інклюзивність, стимулювання суб'єктивної зацікавленості молодших школярів.*

ABSTRACT

Machina D.S. Formation of subjective interest in younger schoolchildren to watch cartoons about inclusiveness – Manuscript Master's Degree Program for Master's Degree in Specialty 013 Primary Education. – Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University. – Chernivtsi, 2023. – 106 p.

The author of the master's study, using general scientific and special methods of diagnosis, systematically and logically in two sections of the manuscript revealed the urgent and important need for the formation of subjective interest in younger schoolchildren to watch cartoons about inclusiveness. In the first chapter, the author analyzed the process of stimulating subjective interest in younger schoolchildren in domestic and foreign sources. A range of definitions has been worked out and defined; the stages of the process of stimulating subjective interest. The importance of multiplication as a means of forming the personality of a junior high school student.

The state, peculiarities, groups of methods regarding the use of cartoons about inclusiveness in the educational process are revealed. The author's methodical system of work was substantiated and analyzed, and methodical recommendations for stimulating subjective interest in younger schoolchildren to watch cartoons about inclusiveness were developed.

Key words: stimulus, stimulation, subject, curiosity, cartoon, research on inclusiveness in education, cartoon on inclusiveness, stimulation of subjective interest of younger schoolchildren. Keywords:

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА НАУКА ПРО ФОРМУВАННЯ СУБ'ЄКТИВНОЇ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО ПЕРЕГЛЯДУ МУЛЬТФІЛЬМІВ ПРО ІНКЛЮЗИВНІСТЬ.....	9
1.1. Проблема стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів у дослідженнях науковців.....	9
1.2. Значення мультфільму, як виду екранного мистецтва, у формуванні особистості дитини.....	16
1.3. Психолого-педагогічний аналіз мультфільмів про інклюзивність як засобу стимулювання суб'єктивної зацікавленості в учнів початкових класів.....	25
<i>Висновки до розділу 1</i>	36
РОЗДІЛ 2. КОНЦЕПТУАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СТИМУЛЮВАННЯ СУБ'ЄКТИВНОЇ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО ПЕРЕГЛЯДУ МУЛЬТФІЛЬМІВ ПРО ІНКЛЮЗИВНІСТЬ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	38
2.1. Дослідження проблеми використання мультфільмів про інклюзивність в практиці сучасної школи з метою стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів.....	38
2.2. Характеристика особливостей стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність.....	44
2.3. Розробка методичних рекомендацій стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність в освітньому процесі.....	55
<i>Висновки до розділу 2</i>	70
ВИСНОВКИ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ	82-106

ВСТУП

Актуальність проведення наукового дослідження зумовлена внесеними змінами до Закону України «Про захист суспільної моралі» (щодо державного нагляду (контролю) у сфері захисту суспільної моралі)», Національною експертною комісією України з питань захисту суспільної моралі. Відповідно до статті 5. Закону України «Про захист суспільної моралі», основними джерелами, що впливають на суспільну мораль, є сім'я, держава, церква, освітні заклади, література, мистецтво, кінематограф, засоби масової інформації, реклама, Інтернет і нові засоби телекомунікації (*Про внесення змін до Закону України «Про захист суспільної моралі»*).

Нова українська освіта, за словами Л.Гриневич, вимагає підвищення ефективності освітнього процесу та пошуку оптимальних методів і форм стимулювання мотивації учнів, загалом, та стимулювання зацікавленості в учнів початкових класів, зокрема (*Гриневич, 2022, с.99*). Вчені розглядають, що молодші школярі мають різноманітні соціальні мотиви, пов'язані зі свідомістю свого обов'язку та відповідальності за навчання. Проте, не всі учні навчаються з ентузіазмом та бажанням зацікавлено займатися творчою діяльністю. Це створює суперечність між суспільним попитом на активних особистостей, які готові до творчості, та реальним низьким рівнем мотивації молодших школярів до креативних зусиль як носіїв творчих та загальнолюдських цінностей.

З цього приводу наша дослідницька увага була спрямована на вивчення впливу мультфільмів на свідомість та формування характеру молодших школярів, а саме, на готовність педагогів використовувати їх в освітньому процесі Нової української школи з метою відновлення духовних цінностей українського народу, збереження культурного надбання, підтримки розвитку культури і мистецтва загалом, та формування загальнолюдських цінностей по відношенню до осіб з інвалідністю та прийняття дітей з особливими освітніми потребами в ЗЗСО, зокрема.

У контексті предмету нашої наукової роботи вагому роль ми відводимо дослідженням про інклюзивність, як процесу або діяльності, спрямованим на «аналіз та з'ясування ступеня доступності, участі та включеності осіб з різними освітніми, фізичними, психологічними та соціальними потребами в різних сферах суспільства. Це також включає вивчення ефективності та ефективних практик, спрямованих на створення середовища, де кожна людина, незалежно від своїх індивідуальних особливостей, має можливість отримати повноцінну освіту, брати участь у суспільних процесах та розвиватися відповідно до своїх потреб та здібностей» (*Inclusive Education*).

У дослідженні розглядаємо мультиплікацію як ефективний засіб формування особистості молодшого школяра в окресленому напрямку.

Попередні дослідження та публікації, які розглядали питання анімації, вказують на методологічні та загальнотеоретичні аспекти генезису цього нового виду мистецтва. Іноземні вчені, такі як І. Булигіна, Х. Ветшттайн, А. Вілленер, Т. Дедуріна, Л. Тарасов, І. Шульга, а також вітчизняні дослідники, такі як С. Климистий, В. Приходько, А. Радієвська, О. Чернишенко, досліджують міжнародний досвід та перспективи використання анімації в освітньому процесі.

Анімація дозволяє поліпшити доступ до інформації, підвищити ефективність та мотивацію навчання, а також надає нові способи подання інформації, які полегшують її розуміння, сприяють випробуванню власних ідей та проектів, роблять учнів більш самостійними та здатними розв'язувати проблеми самостійно. Крім того, використання анімації дає можливість задовольнити індивідуальні потреби учнів.

У цьому контексті велику роль відіграють теоретичні та методичні засади професійно-мистецької підготовки майбутніх вчителів початкових класів до застосування цього засобу. Науковці, такі як О. Бузова, А. Козир, О. Рудницька, О. Шевнюк, О. Щолокова, вивчають ці питання. Крім того, О. Гензур, М. Сітцева досліджують методику використання мультфільмів в освітньому процесі, загалом, а О.Гордійчук – мультфільмів про інклюзивність та їх психолого-педагогічні особливості застосування.

Отже, актуальність проблеми та соціальна значущість, а також недостатня теоретична та методична розробка, стали причиною вибору теми магістерського дослідження з теми: *«Формування суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність»*.

Мета дослідження полягає у теоретичному аналізі та характеристиці особливостей стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність.

Завдання дослідження:

- Проаналізувати вітчизняну та зарубіжну літературу з проблеми стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів.
- Розкрити значення мультфільмів про інклюзивність у формуванні особистості та стимулюванні суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до їх перегляду.
- Вивчити стан використання мультфільмів про інклюзивність у практиці сучасної школи.
- Виокремити особливості та розробити методичні рекомендації стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність.

Об'єкт дослідження – процес стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до перегляду мультфільмів.

Предмет дослідження – особливості стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність.

У ході написання нашої роботи ми використовували різні **методи науково-педагогічного дослідження**, які доповнювали один одного і забезпечували комплексність та повноту наших результатів. Серед них були такі:

- теоретичні методи: аналіз, синтез та узагальнення вітчизняних і зарубіжних словників та наукових праць, з метою розкриття сутності та змісту проблеми стимулювання суб'єктивної зацікавленості та значення

мультфільмів про інклюзивність у формуванні особистості та стимулюванні суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до їх перегляду;

- експериментальні, включаючи педагогічне анкетування досвідчених педагогів-практиків, студентів-практикантів спеціальності «Початкова освіта» з метою вивчення стану використання мультфільмів про інклюзивність у практиці сучасної школи, обробка даних з метою визначення кількісного та якісного аналізу анкетних даних;
- емпіричні, з метою виокремлення особливостей та розробки методичних рекомендацій стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність.

Теоретичне значення дослідження полягає в здійсненні аналізу основних чинників та обставин впливу мультфільмів на особистість молодших школярів та в обґрунтуванні концептуально-методичних аспектів стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність.

Практичне значення нашого дослідження полягає в створенні практико-орієнтованої можливості для вчителів початкових класів та методичному супроводі студентів-практикантів спеціальності 013 «Початкова освіта» впродовж проходження педагогічних практик «Перші дні дитини в школі та педагогічна неперервна практика» (Ч.2.), «Педагогічна (професійна) практика» щодо впровадження мультфільмів про інклюзивність як засобу стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до їх перегляду.

Апробація матеріалів дослідження відображена у тезах з теми: «Характеристика особливостей стимулювання суб'єктивної зацікавленості молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність» та участю в IX Міжнародній науково-практичній конференції «Scientists and existing problems of human development», 14-17 листопада 2023 р., Загреб, Хорватія. (Додаток А)

Структура дослідження включає вступ, два розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел та додатки.

РОЗДІЛ 1.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА НАУКА ПРО ФОРМУВАННЯ СУБ'ЄКТИВНОЇ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО ПЕРЕГЛЯДУ МУЛЬТФІЛЬМІВ ПРО ІНКЛЮЗИВНІСТЬ.

1.1. Проблема стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів у дослідженнях науковців.

Зміст параграфу 1.1. будемо розкривати з точки зору аналізу вітчизняної та зарубіжної літератури щодо сутності, змісту та значення психолого-педагогічної проблеми «стимулювання суб'єктивної зацікавленості» в молодших школярів.

Насамперед, розглянемо значення ключових дефініцій за різними психолого-педагогічними джерелами.

За «Словником української мови» *стимул* – це: «те, що викликає, підбадьорює, спонукає до дії, або дій» (*Словник української мови*).

За «Словником синонімів української мови» *стимул* – це: «рушійна сила, це те, що підштовхує, заохочує до дії, до руху» (*Словник синонімів української мови*).

За "Тлумачним словником української мови" Б. Грінченка – це: «будь-що, що викликає, або може викликати певну реакцію організму» (*Грінченко*).

За «Словником іншомовних слів» - це: «будь-яке зовнішнє або внутрішнє враження, яке викликає певну реакцію організму. Це може бути будь-який подразник, що спонукає до дії чи руху». (*Словник іншомовних слів*).

За Б.Ф. Скіннером (американський психолог та прихильник поведінкової психології: «стимул - це будь-який фактор, подія або обставина, які викликають або підсилюють певну реакцію або поведінку у людини чи тварини. Він може бути зовнішнім або внутрішнім, і його функція полягає в посиленні або пригніченні певних форм поведінки» (*The Behavior of Organisms, 1993*).

У розрізі ключової дефініції «стимулювання», ми також скористаємося методом контент аналізом.

За «Словником української мови» Національної академії наук України: «стимулювання – це процес спонукання, активізації чи підбадьорювання діяльності чого-небудь» .

«Тлумачний словник української мови» Б. Грінченка розкриває термін «стимулювання» як: «процес створення умов або факторів, які сприяють активізації чи посиленню діяльності або процесу в чому-небудь» (Грінченко).

Абрахам Маслоу називає стимулювання: «процесом надання або створення зовнішніх або внутрішніх умов, які спонукають людину до активності або певної реакції, спонукаючи її до досягнення бажаного результату або певного стану» (Маслоу).

За "Словником психологічних термінів»: *«стимулювання - це активний вплив на психіку людини з метою активізації її діяльності, підвищення мотивації або збудження певних реакційних процесів» (Словник психологічних термінів).*

Логічно і послідовно розглянемо сутність поняття «суб'єкт».

За «Словником української мови» Національної академії наук України: «суб'єкт - це особа або істота, яка володіє певними правами та можливостями, виступає джерелом діяльності, поведінки чи свідомості» (Словник української мови).

За Іммануелем Кантом, німецьким філософом: «суб'єкт - це сутність, яка володіє свідомістю та здатністю до мислення, самосвідомість, яка дає можливість усвідомлювати свою індивідуальність та власні дії (Кант).

За «Філософським словником» М. М. Розенталя і П. Ф. Яковенка: «суб'єкт - це сутність, яка володіє свідомістю та самосвідомістю, здатністю до мислення, рефлексії та свідомої активності в соціальному середовищі» (Розенталь & Яковенко).

На думку французького дослідника Жан-Поль Сартрома: «суб'єкт - це індивід, який володіє свободою вибору та відповідальністю за свої дії, а також здатністю створювати своє особисте значення та ідентичність через свої вчинки. (Сартрома Ж.-П).

Надалі нас зацікавило розглянути значення та сутність поняття «суб'єктивність».

За «Словником української мови» Національної академії наук України: «Суб'єктивність - це характеристика або властивість сприйняття, мислення чи оцінки явищ, що відображає індивідуальний, особистісний погляд або почуття, які можуть відрізнятись від об'єктивної реальності (*Словник української мови*).

За Морісом Мерло-Понті: «Суб'єктивність - це спосіб сприйняття та осмислення світу, що виходить із особистого досвіду та внутрішнього світу особистості, який формується під впливом суб'єктивних почуттів, переживань та сприйняття (*Моріс Мерло-Понті*).

За Жан-Поль Сартром: «Суб'єктивність - це спосіб існування, який визначається внутрішнім світом та свідомістю особистості, її вільним вибором та відповідальністю за власні дії та рішення (*Сартр*).

За "Філософським словником" М. М. Розенталь і П. Ф. Яковенко: «Суб'єктивність - це особистісний підхід до сприйняття та інтерпретації явищ, що базується на особистих почуттях, переживаннях та оцінках, відмінних від об'єктивної реальності» (*Розенталь & Яковенко*).

Щодо поняття «суб'єктивна», яке в цілому варте нашої дослідницької уваги, то хочемо також скористатися словниками.

За "Словником української мови" Національної академії наук України: «Суб'єктивна - це характеристика або властивість, пов'язана з особистими відчуттями, почуттями, оцінками чи точкою зору конкретної особи, що виражається в особистій інтерпретації фактів або явищ» (*Словник української мови*).

За думками американського психолога Карла Роджерса: «Суб'єктивна - це термін, який відноситься до особистих переживань, внутрішнього світу та індивідуального досвіду людини, що визначаються її особистістю та внутрішнім світом» (*Роджерс, 1995*).

На думку швейцарського психолога та філософа Жана Піаже: «Суб'єктивна - це ознака, що характеризує індивідуальний спосіб сприйняття та інтерпретації

дійсності, який формується під впливом особистого досвіду та внутрішніх переживань (*Піаже*).

За «Філософським словником» М. М. Розенталя і П. Ф. Яковенка: «Суб'єктивна - це характеристика, що відноситься до індивідуальних оцінок, точок зору, почуттів та інтерпретацій явищ, які можуть відрізнятися від об'єктивної реальності» (*Розенталь & Яковенко*).

Наступною, що викликає наш науковий інтерес є дефініція «цікавість».

За «Словником української мови» Національної академії наук України: «цікавість - це стан зацікавленості, відкриття до чого-небудь нового, що викликає бажання дізнатися більше або вивчити щось докладніше» (*Словник української мови*).

За вченням швейцарського вченого Жана Піаже: «цікавість - це внутрішній драйв або мотивація, що спонукає особу до активного вивчення та дослідження світу навколо себе, виникаючи з природної потреби у пізнанні» (*Піаже*).

На сторінках «Філософського словника» М. М. Розенталя і П. Ф. Яковенка можна зустріти наступне пояснення: «цікавість - це психологічний стан, що виражається в бажанні досліджувати, дізнаватися, експериментувати або вивчати нові явища, що викликають інтерес чи захоплення» (*Розенталь & Яковенко*).

За вченням американського вченого Джона Дьюї: «цікавість - це внутрішнє бажання досліджувати, знати більше та розуміти світ, що викликає активну участь у навчальних та пізнавальних процесах» (*Kennedy & Robert*).

І, насамкінець, розтлумачимо для свого дослідження ключове поняття «зацікавленість».

Словник української мови характеризує: «зацікавленість, як це психологічний стан, який виражається в активному бажанні дізнатися, вивчити або зрозуміти щось, що викликає позитивні емоції та підштовхує до дії» (*Словник української мови*).

Джеральд Маслоу розкриває «зацікавленість, як внутрішній стан активного бажання дізнатися, вивчити чи зрозуміти щось нове або цікаве, що викликає позитивні емоції та стимулює пізнавальну активність» (*Маслоу Дж*).

Віктор Франкл, австрійський нейропсихіатр та філософ, пише: «зацікавленість - це внутрішнє відчуття привабливості до чогось або до когось, що викликає емоційне залучення та позитивне ставлення, спонукаючи до активної участі та дослідження (*Франкл*).

Таким чином, розкриття ключових дефініцій дозволив нам здійснити логічний перехід до ще одного аспекту предмету нашого дослідження - питання розвитку самостійності та творчої ініціативи учнів початкових класів.

Здійснюючи подальші наукові розвідки, ми віднайшли, що одним із перших вчених щодо розвитку пізнавальної самостійності у дітей вважається відомий дидакт М. Данилов. За його думками: «що суть пізнавальної самостійності виявляється в потребі й умінні учнів самостійно мислити, у здатності орієнтуватися в новій ситуації, самому бачити питання, задачу і знайти підхід до її розв'язання. пізнавальна самостійність виявляється, наприклад, в умінні самостійно аналізувати складні навчальні задачі і виконувати їх без сторонньої допомоги і характеризується певною критичністю розуму школяра, здатністю висловлювати свою думку незалежно від суджень інших» (*Данилов*).

А здатність висловлювати свою думку, незалежно від суджень, включає інше, логічне мислення. Логічне мислення, за словами Б. Єсіпова: «будучи вищою мірою інтелектуальної діяльності дитини проходить тривалий шлях розвитку. На ранніх етапах учень нагромаджує чуттєвий досвід і привчається розв'язувати самостійним практичним шляхом ряд конкретних завдань. Засвоюючи мовлення, він набуває можливості формувати завдання, необхідні для скорішого освоєння художнього тексту, ставити запитання, будувати докази своєї думки, розмірковувати і робити висновки. Дитина оволодіває поняттями і низкою розумових дій» (*Єсіпов*).

Щодо цього авторського дослідження (Б.Єсіпова), то: «логічне мислення (вміння роздумувати) має велике значення не тільки для засвоєння навчальної

програми, а й для уміння застосовувати ці знання у розв'язанні стандартних, так і нестандартних запитань» (Єсіпов).

Узагальнюючи всі наукові розвідки ключових дефініцій, ми можемо повернутися до предмету дослідження.

Отже, представники гуманістичної педагогіки вважають, що стимулювання суб'єктивної зацікавленості учнів сприяє активізації виховного процесу. Аналіз наукових робіт дозволяє розглядати стимулювання як процес збільшення мотивації, психологічного впливу ззовні на мотиваційний процес та спонукання молодших школярів до творчої мистецької діяльності.

Як відзначено Гуцалом І. «процес стимулювання суб'єктивної зацікавленості» включає наступні етапи:

- сприймання зовнішнього стимулу суб'єктом-учнем;
- визнання учнем значущості та сутності цього стимулу;
- виникнення бажання реагувати на стимулювання» (Гуцал, 2018).

Бажання реагувати на стимул свідчить про те, що він стає для учня особисто значущим, а завдання для молодших школярів стає зрозумілим та прийнятним. Важливо враховувати вікові особливості сприймання учнями та персональні риси кожного окремого учня.

Науковці вважають, що *ефективність стимулювання суб'єктивних мотивів залежить від кількох чинників:*

- розвитку творчого мислення учнів;
- формування позитивних психологічних настанов учнів;
- наближення творчої діяльності до предметів та тем, які є актуальними та значущими для учнів;
- заміни нейтральних навчальних інструкцій мотивованими;
- врахування особистісних орієнтацій учня та його уявлень.

Аргументація доцільності творчої діяльності учнів важлива в процесі формування змістових мотивів навчання. Такий підхід передбачає глибокий аргументований підхід до переконання учнів у необхідності здійснення творчих

дій. Результатом цього підходу є довіра учнів до вимог вчителя та бажання їх виконувати.

У процесі аргументації важливо:

- уникати моралізаторства та погроз;
- використовувати аргументи-експромти та вносити зміни у формулювання основної тези;
- брати до уваги вікові особливості учнів та їхні особистісні характеристики.

Отже, *стимулювання суб'єктивної зацікавленості молодших школярів – це складний психологічний процес, що включає в себе зовнішній вплив на мотиваційну сферу учня, який вимагає усвідомлення мети та змісту творчих змін, визнання себе суб'єктом мистецько-творчих дій і здатним до рефлексії.*

Отже, ми висуваємо гіпотезу, що суб'єктивна зацікавленість молодших школярів може зростати завдяки застосуванню оптимальних засобів, специфічних методів навчання, як таких, що стимулюють емоційну зацікавленість, розвивають пізнавальний інтерес і сприяють розвитку творчих здібностей школярів. Про що будемо досліджувати у подальших параграфах та розділі.

1.2. Значення мультфільму, як виду екранного мистецтва, у формуванні особистості дитини.

Насамперед, оглядово зануримося у види та роль мистецтва в цілому.

За науковими розвідками Г.Гарднера: «мистецтво може грати важливу роль у формуванні особистості дитини, оскільки воно надає унікальні можливості для вираження та розвитку її творчого потенціалу. Тут є деякі способи, якими мистецькі жанри можуть впливати на формування особистості дитини:

- Емоційний розвиток: Мистецтво дозволяє дітям виражати свої почуття через творчість. Вони вчаться розпізнавати та виражати емоції через малювання, музику або театр.
- Розвиток креативності: Мистецтво стимулює творчість та інновації. Це допомагає дітям розвивати уяву, винахідливість та здатність до самовираження.
- Соціальна адаптація: Залучення дітей до мистецьких груп або колективних проєктів може допомогти їм розвивати соціальні навички, спілкування та співпрацю.
- Самовираження та самоідентифікація: Мистецтво надає можливість дітям краще розуміти себе та виражати свою унікальну особистість через свої творчість.
- Розвиток критичного мислення: Вивчення та аналіз мистецьких творів допомагає дітям розвивати критичне мислення, вирішення проблем та аналіз творів мистецтва.
- Самодисципліна та наполегливість: Процес створення мистецьких творів потребує часу, терпіння та наполегливості, що допомагає дітям розвивати цінні навички самоконтролю та самодисципліни (*Gardner, (2011)*).

Цими аспектами підкреслено важливість мистецтва як інструменту для формування особистості школяра та його всебічного розвитку.

Серед типових мистецьких жанрів є: живопис, скульптура, музика, театр, література, фотографія, анімаційні жанри, тощо (*Gardner, (2011)*).

У контексті нашого дослідження предметом та засобом формування особистості молодшого школяра ми розглянемо мультфільми.

Так, за визначенням Мерієм-Вебстер: «*мультфільм* - це кінематографічний фільм з використанням техніки анімації для створення серії живих зображень, які створюють ілюзію руху за допомогою послідовного відображення фотографій» (*Вебстер*).

За "The Oxford Dictionary of Film Studies": «*мультфільм* - це фільм, що створений шляхом створення послідовності окремих малюнків або фотографій, які пізніше показуються у швидкій послідовності, щоб викликати враження руху» (*The Oxford Dictionary of Film Studies*).

Енциклопедія «Animation Art: From Pencil to Pixel, the World of Cartoon, Anime, and CGI» подає нам визначення мультфільму в такій інтерпретації: «анімаційний фільм, що складається з послідовності ілюстрацій, які створюють враження руху, коли вони відтворюються послідовно». (*Animation Art*).

В «Animation: A World History» Бєррі Перлзберг описав мультфільм: «як форму анімаційного кіно, де об'єкти чи персонажі зображуються у вигляді послідовності окремих кадрів, які створюють враження руху, коли вони відтворюються» (*Перлзберг*).

Мультфільм може мати високий потенціалом для дітей, але цей потенціал може реалізуватися тільки в тому випадку, якщо відбір контенту відповідатиме віковим особливостям дітей.

Тим не менш, при виборі мультфільмів для дітей питання їх вікової адресації, тобто, їх відповідність віку дитини зазвичай не ставиться.

При сприйнятті твору мистецтва, до якого належить мультфільм, найбільш важливим є можливість ідентифікації дитиною свого досвіду через події фільму, впізнавання чогось «свого в іншому». Така можливість нерозривно пов'язана з віковими особливості дитини. Тільки в цьому випадку дитина починає співпереживати героям і краще усвідомлює свої власні переживання, мотиви та потреби.

У зв'язку з цим виникає потреба спеціальної психолого-педагогічного аналізу та відбору мультфільмів для категорії молодшого шкільного віку.

Метою цієї методики є виділення показників для відбору зразків мультиплікацій про інклюзивність, що становлять особливу цінність з точки зору розвитку та виховання дітей.

Зупинимось на конкретних *показниках, що характеризують можливість використання мультиплікаційних фільмів у виховних цілях.*

Насамперед, це його *етичний аспект.* В етичному розвитку можливо і необхідно виділити дві основні лінії, відповідно до провідних етичних категорій — мораль та моральність.

Нагадаємо, що мораль передбачає слідування зразку поведінки та оцінку тих чи інших дій з позиції конкретного взірця. У свою чергу, моральність базується не на зразках, а на відношенні до іншого як до самого себе, на переживанні єдності, на співпереживанні, співраді та сприянні та ін (*Бех, 199, с.56*). Обидві ці характеристики важливо враховувати при оцінці етичності мультфільму.

Персонажі фільмів часто стають зразком, носіями моральних еталонів - як позитивних, так і від негативних. Наявність таких моральних еталонів та ступінь їх привабливості для дітей є ресурсом їхнього морального розвитку (*Гавриш, 2013, с.45*). Герої фільму можуть стати для дитини втіленням доброти, сміливості, щедрості, чуйності та інших цінних людських якостей. При цьому не обов'язково в фільмі повинні бути однозначно позитивні герої. Але в період становлення моральної свідомості, важлива чіткість моральних оцінок. Якщо якийсь персонаж робить негідний вчинок, він повинен усвідомити свої помилки або отримати осуд зі сторони інших персонажів та авторів фільму.

Дуже важливо, щоб позитивні персонажі демонстрували конструктивні способи подолання конфліктів, давали дітям приклад толерантності та поваги до інших.

Цінна передумова морального розвитку маленької людини - його готовність співпереживати, наділяти все навколишнє почуттями і уявленнями

переносити себе в «інше» (Гавриш, 2013, с.55). Ідентифікація позиції у формі співчуття - найбільш типова форма ототожнення себе з іншими. Мистецтво та його засоби, як правило, підтримують і розвивають цей найважливіший людський показник. Дуже важливо саме в дитинстві сформувати у дитини уявлення про цінність співпереживання іншому, взаємовиручки, здатності прощати і приймати іншого.

Без сумніву, це його *когнітивний аспект*.

Сприйняття творів мистецтва завжди потребує концентрації уваги, співвідношення окремих фрагментів текстів та розуміння зв'язків та відносин між подіями та персонажами. Все це, безумовно, сприяє пізнавальному розвитку дитини. Одним із центральних показників пізнавальної цінності фільму є ступінь когнітивної складності сюжету, наявність виразної для дитини того чи іншого віку логіки подій. Для дітей шкільного віку когнітивна складність може зростати. Ще одним показником когнітивного аспекту мультфільму є можливість включеності особистого досвіду у змісті фільму, відповідність його тематики особливостям життєдіяльності дитини. Дитина повинна бачити і впізнавати зміст фільму і впізнавати щось своє, суб'єктивне. Саме віз можливість включення себе, свого досвіду в зміст. А неможливість осмислити, тобто присвоїти слова або дії, собі і своєму прожитому досвіду робить порожніми, мертвими, чужими. Звичайно, зміст мультфільму може виходити за межі особистого досвіду дитини, але дуже важливо, щоб він потрапляв у зону його розвитку, тобто у відповідності із життєвим досвідом і допомагав зрозуміти себе, свої бажання та емоції. Тільки в цьому випадку дитина буде залучена до змісту фільму, приймати і розуміти його (Рудницька, 2005, с.370).

Невід'ємною його складовою є *емоційний аспект*.

Сприйняття художнього твору органічно пов'язане з почуттями та емоціями дитини. Кожен твір потенційно несе різний відтінок за складністю модальності та за глибиною. Різні емоційні стани можуть породити у дитини відповідні переживання. Цей аспект фільму безумовно повинен оцінюватися в процесі психолого-педагогічного аналізу. Сильні та нові почуття, естетично збагачують

емоційну сферу дітей. У той же час, емоційна сфера дитини має свою специфіку та обмеження.

Міміка і мова персонажа, музичний супровід, колірне рішення мають передавати єдиний настрій, певні емоції. Тільки в у цьому випадку діти можуть приєднатися до них і пережити їх у повній мірі. Співпереживання персонажам мультфільму є яскравим феноменом дитинства. Герой мультфільму часто стає учасником особистого життя дитини. Але для цього герой фільму повинен мати визначені характеристики.

Так, в *етичному аспекті* - це:

- Етична визначеність подій та персонажів;
- Можливість співпереживання головним персонажам;
- відсутність натуралістичних сцен насильства, жорстокості, приниження особистості та ін.

В *когнітивному аспекті*:

- когнітивна складність сюжету: наявність зав'язки; кульмінації, розв'язки та логічна послідовність подій; загальний тематичний контекст, можливість включеності глядача та застосування особистого досвіду тощо);

Щодо *емоційного аспекту*, то це:

- рівень складності ключових переживань, рівень їхньої глибини, ситуативності чи узагальненості;
- цілісність переданих емоцій;
- модальність загального емоційного тла тощо.

Крім того, щодо *моделі поведінки персонажів*:

- впізнаваність персонажів, їх психологічний вік;
- динаміка внутрішніх змін головного персонажу
- відкритість мотивів вчинків, смислів та цінностей та ін.

Таким чином, беручи за основу вище окреслені конкретні показники що характеризують можливість використання мультиплікаційних фільмів у

виховних цілях, виокремимо *специфічні можливості молодших школярів відносно цих показників.*

Щодо *етичного аспекту*, то для молодшого школяра можливі складніші реальні сценічні колізії, що не передбачають однозначної оцінки; співпереживання на боці позитивних персонажів.

Беручи до уваги *когнітивні характеристики*, можемо вправляти молодших школярів за розгорнутими сюжетами з наскрізними персонажами. У застосуванні можливими можуть бути метафори, описи, жарти з підтекстом, ремарки, що заспокоюють та мотивують. Бо, центральним моментом утримання уваги дітей цієї категорії виступають переживання та внутрішній світ героїв.

Щодо *емоційного аспекту*, то вартими уваги є : емоційні стани, переживання героїв ,які можуть бути амбівалентними, можливі гострі, напружені та негативні емоційні стани.

Моделі поведінки персонажів будуть аналізуватися в такій мірі: герой не лише діючий, але переживаючий, що викликає переживання. Мотивація складніша, можлива боротьба мотивів. Важлива чітка динаміка дії, станів та характеру героя.

З перших років життя дитина опиняється в інформаційному оточенні, яке включає різноманітні медійні форми, що діють в глобальному культурному просторі. Ця взаємодія має велике значення для формування ціннісних орієнтацій дітей. Однак цей вплив може бути суперечливим через різноманітність медійних засобів та їхній зміст.

У контексті педагогіки і психології «інформаційне оточення»: «відноситься до всіх навчальних та пізнавальних ресурсів, які оточують учнів або особу. Це може включати доступність навчальних матеріалів, педагогічні методи та вплив оточення на психологічний розвиток особи.

Інформаційне оточення дитини відноситься до сукупності впливу інформаційних ресурсів та оточуючого середовища на розвиток, навчання та соціалізацію дитини. Це може включати доступність та якість навчальних матеріалів, вплив родини, однолітків, вчителів та інших чинників на

психологічний та когнітивний розвиток дитини. Інформаційне оточення дитини може також включати технологічні ресурси, з якими вона стикається у повсякденному житті, такі як комп'ютери, смартфони, інтернет та мультимедійні засоби» (*Гарднер*).

Анімаційні фільми мають значний вплив на естетичний та моральний розвиток дітей, оскільки вони стають частиною домашнього оточення. Однак думки дослідників на цей рахунок різняться. Для деяких дітей ці мультфільми можуть бути корисними, але інші можуть втрачати інтерес до навчання та ставати менш інтелектуально активними після тривалого перегляду.

К Нельсон зауважує, що: «Естетичний розвиток дітей відображає процес розвитку естетичних здібностей у дітей, таких як сприйняття краси, мистецтва, музики, літератури тощо. Естетичний розвиток включає формування смаків, розвиток творчих здібностей, а також розуміння та апреціацію культурних аспектів» (*Нельсон*).

Мультфільми – надто благодатний ґрунт для розвитку моральної сторони учнів. Так: «Моральний розвиток дітей відображає формування моральних цінностей, норм поведінки, етичних стандартів та особистісних якостей у дітей. Моральний розвиток включає розуміння права та неправа, розвиток емпатії, відповідальності та усвідомлення соціальних норм» (*Герти*).

Л. Берг також підкреслює у своїх дослідженнях, що: «Ці поняття часто використовуються в освітніх програмах, психологічних дослідженнях та літературі, що спрямована на розвиток дітей. Вони відображають ключові аспекти формування особистості дитини та важливість врахування як естетичних, так і моральних аспектів у процесі їхнього виховання та навчання.» (*Берг*).

Згідно з дослідженнями, діти молодшого шкільного віку мають специфічні особливості, які варто враховувати при аналізі їхньої поведінки та розвитку. Вони можуть бути більш сприйнятливими до виховних впливів та розвивати свої моральні переконання, хоча це може проявитися пізніше, у підлітковому віці.

Зокрема: «Моральні переконання відображають внутрішній систематизований набір цінностей, які визначають, що є правильним чи неправильним, добрим чи поганим. Це внутрішні уявлення про те, які дії, вчинки або рішення вважаються етично прийнятними, а які - ні. Моральні переконання формуються під впливом культурних, соціальних, релігійних та особистих факторів (*Bandura*).

Г.Колберг підкреслює: «У психології моральні переконання часто розглядаються як частина морального розвитку особистості, яка формується протягом раннього дитинства та продовжується через усе життя. Ці переконання можуть впливати на прийняття рішень та поведінку людини в різних сферах життя, включаючи соціальні взаємини, професійну поведінку та етичне розуміння» (*Kohlber*).

За різними словниками: «моральні цінності часто описують як ідеали, які визначають, що є правильним або неправильним у суспільному або етичному контексті. Філософи та етики розглядають "моральні цінності" як основні принципи або стандарти, які визначають моральну поведінку та вибір в різних життєвих ситуаціях. Соціологи та антропологи описують в соціології та антропології "моральні цінності" можуть розглядатися як соціокультурні норми, які визначають правила поведінки та взаємодії в межах суспільства. У психології "моральні цінності" можуть розглядатися як внутрішні переконання та ідеали, які впливають на особистісний розвиток та взаємодію з іншими людьми дослідження (*Іванчук, 2011*).

На думку науковиці М. Іванчук, «моральні цінності - це ідеали, переконання та принципи, що визначають, що вважається морально прийнятним, позитивним або етичним у певному суспільстві, культурі або для конкретної особи. Це можуть бути основні поняття про добро та зло, справедливість, чесність, відповідальність, повагу до інших людей, терпимість, солідарність та інші принципи, що впливають на моральну поведінку та рішення» (*Іванчук, 2011*).

Моральні цінності відіграють важливу роль у формуванні соціальних норм, правил поведінки та етичних стандартів, які визначають, як ми повинні

взаємодіяти з іншими людьми та оточенням. Вони можуть бути внутрішнім моральним компасом, який впливає на наші рішення, вчинки та відношення до світу» (*Haidt*).

Однією з основних проблем є те, що діти можуть проводити багато часу перед телевізором, не усвідомлюючи можливі негативні наслідки цього. Деякі діти важко переключаються з перегляду мультфільмів на інтелектуальну діяльність, що може впливати на їхню успішність у навчанні та рівень уваги.

Також варто відзначити, що багато дітей віддають перевагу зарубіжним анімаційним фільмам "Шрек" (Shrek), "Король Лев" (The Lion King), "Льодовиковий період" (Ice Age), "Тролі" (Trolls), "Малюк на прізвисько Бос" (Boss Baby), а не вітчизняним, що може впливати на їхнє сприйняття своєї культури та національної ідентичності.

Отже, вплив анімаційних фільмів на формування особистості молодших школярів може бути значущим, але він також повинен аналізуватися та контролюватися батьками та педагогами, щоб забезпечити баланс між розвагами та розвитком. Щодо поняття «баланс», то: «У педагогічних контекстах "баланс" між розвагами та розвитком може вказувати на важливість створення оптимального співвідношення між активною розважальною діяльністю та навчальними або розвивальними процесами для оптимального розвитку дітей. Баланс між розвагами та розвитком відноситься до оптимального поєднання часу та зусиль, витрачених на відпочинок, розваги та розважальні дії, з одного боку, і на освіту, навчання та розвиток особистості, з іншого. Забезпечення балансу між розвагами та розвитком є важливим для збереження здорового стилю життя, психологічного комфорту та ефективного освоєння навчальних матеріалів. Враховуючи цей баланс, важливо визнати значення як розваг, які допомагають відновити енергію та підтримують психологічне благополуччя, так і освітніх зусиль, які сприяють розвитку, особистості, соціальній адаптації та особистісному зростанню» (*Cline*).

1.3. Психолого-педагогічний аналіз мультфільмів про інклюзивність як засобу стимулювання суб'єктивної зацікавленості в учнів початкових класів.

П.1.3. маємо намір розкрити у розрізі сутності та значення мультфільмів про інклюзивність, у контексті їх психолого-педагогічної ролі та значення в стимулюванні суб'єктивної зацікавленості учнів початкових класів до перегляду та роботи над ним.

У різних джерелах визначено дослідження про інклюзивність, яке має кілька значень і трактується дещо по-різному. Розкриємо декілька можливих варіантів підходів.

Так, у загальному підході: «дослідження про інклюзивність - це систематичний аналіз аспектів соціальної, освітньої або культурної практики, спрямований на з'ясування ступеня доступності та включеності людей з різними потребами, забезпечення їхнього активного участі в суспільних процесах, а також розвитку ефективних стратегій та практик для забезпечення їхнього повноцінного функціонування в суспільстві».

На рахунок соціального підходу, то: «дослідження про інклюзивність в суспільстві - це аналіз соціальних та культурних аспектів, спрямований на розуміння проблем, з якими зіштовхуються особи з обмеженими можливостями, а також розробку стратегій та політик, які допомагають забезпечити їхню повну участь у суспільних процесах та забезпечити рівні права та можливості для всіх громадян» (*International Journal*).

Щодо педагогічного підходу, то: «дослідження про інклюзивність в освіті - це комплексний аналіз освітнього середовища та практик, спрямований на створення і впровадження ефективних педагогічних стратегій, які дозволяють забезпечити рівний доступ до освіти для всіх учнів, включаючи тих, хто має особливі освітні потреби чи інвалідність» (*Inclusive Education*).

З метою впровадження ефективного педагогічного впливу на інклюзивне виховання учнів початкової школи здійснюємо наше дослідження.

Так, за окремими даними від ЮНЕСКО: «*інклюзивне виховання* є процесом забезпечення рівної освіти для всіх учнів, з фокусом на індивідуальних потребах кожного учня." Це включає в себе створення сприятливого середовища, яке приймає і визнає унікальні потреби кожного учня, зокрема дітей із спеціальними освітніми потребами.

За визначенням ООН, *інклюзивне виховання* є процесом, спрямованим на створення безпечного, включаючого і сприятливого навчального середовища для всіх учнів без будь-якої форми дискримінації. Це передбачає забезпечення доступу до якісної освіти та можливості для повного розвитку дітей з усіма типами освітніх потреб.

В галузі освіти, *інклюзивне виховання* вважається підходом, який сприяє активній участі всіх учнів у навчальному процесі незалежно від їхніх освітніх потреб. Це означає розробку індивідуальних підходів до навчання, створення сприятливого середовища для навчання та сприяння повному соціальному та академічному розвитку всіх учнів (Гордійчук, 2017, с.34).

Отже, змістова частина *мультфільмів про інклюзивність* повинна ґрунтуватися на принципах соціального, морального захисту, толерантності особистості та її успішній соціалізації, а також надавати дітям можливість усвідомлювати себе як активних суб'єктів соціуму, який для – всіх, незалежно від особливостей та різності.

Та найголовніше в роботі з *мультфільмами про інклюзивність*, з чим ми повністю погоджуємося з А. Гуцал, що «важливо не просто залишити молодшого школяра самого перед екраном телевізора, але також спільно з ним аналізувати та обговорювати переглянуті матеріали, виявляти як позитивні, так і негативні сторони, пояснювати причини вчинків героїв мультфільму. Такий підхід сприяє формуванню міцної психіки та розкриттю правильних моделей поведінки в соціумі» (Гуцал).

Сучасний контент *мультфільмів про інклюзивність* як відзначає Л. Зазнобіна, допомагає глибше занурити дитини в емоції, почуття та толерантне відношення зі словами: «Цей процес, - підкреслює науковця, - відповідає за

включення молодшого покоління до загальних людських цінностей, їх інтеграцію в світове співтовариство на засадах толерантності» (*Вазнобіна, 2015 с, 45*).

В процесі здійснення нашого магістерського дослідження, ми віднайшли саме ті продукти дитячої анімації, котрі заслуговують на увагу в початкових класах. Розкриємо сюжетні та ідейні лінії окремих із них.

«*Соловейко з одним крилом*». Мультфільм-казка про соловейка, який народився з одним крилом. В цілому, це – історія про щасливу сім'ю, турботу та взаємоповагу. Анімація розповідає про те, що у природі немає помилок, кожен має своє призначення. У мультфільмі йдеться про те, що не сила крил і величина дзьоба робить птаха справжнім, а та пісня, що живе у нього в серці. Це ж стосується і людей: не за зовнішністю, а саме за людськими якостями варто оцінювати інших.

«*Тамара*». Це зворушлива історія про дівчинку на ім'я Тамара, яка була зовсім нечуючою. У 4-хвилинному мультфільмі від Disney “Tamara” розповідається про те, що говорити можна не тільки голосом, а і мовою тіла. Окрім цього, йдеться про те, що дитяча мрія може подолати хворобу.

«*Жив собі чорний кіт*». Мультфільм про життя чорного kota. Через людські забобони з ним ніхто не спілкується. Що відчуває кошеня, наскільки йому сумно і самотньо? Утім, варто котові забруднитися в білу фарбу – люди змінюють своє ставлення. Анімацію створив режисер Юрій Марченко на студії “Українафільм”.

«*Яким могло б бути Різдво без любові?*» Це – історія про їжака на ім'я Генріх, який прийшов до нового класу. Однолітки не спілкуються з ним, бо він має колючки. Напередодні Різдва однокласники дарують йому подарунок, завдяки якому вони зможуть дружити і гратися.

«*Скарлетт*». У центрі сюжету дівчинка на ім'я Скарлетт, у якій діагностували саркому Юінга (рак кісток). Щоб врятувати їй життя, лікарям довелося ампутувати гомілку, і тепер Скарлетт змушена носити протез. Через це вона не може танцювати. Але одного разу мама, яка вірить в свою дочку, знову

одягає на Скарлетт бальну сукню, і малятко перетворюється. Вона стає тією дівчинкою, з якою цікаво дружити і грати. Мультфільм вчить вірити у те що все можливо, що навіть маючи протез ти все одно можеш робити те, що хочеш, займатися улюбленою справою.

«Мотузки» розкриває важливість розуміння та толерантності в міжособистісних стосунках. Хоча точна інформація про його дослідження в інклюзії не відома, його фільми можуть відображати його інтерес та увагу до соціальної проблематики та проблем інклюзії [ТОП-5 мультфільмів на тему інвалідності \(vseosvita.ua\)](http://vseosvita.ua)

Мультфільм «Подарунок» (The Gift) вийшов у 2015 році. Його автором є режисер та сценарист Джоель Едгертон, австралійський актором, режисер та сценарист. Цей психологічний трилер отримав позитивні відгуки від критиків і аудиторії. Його роботи демонструють високий рівень кінематографічної майстерності та зацікавлення в глибинних та складних персонажах та сюжетах.

Надалі нас цікавить особливість методологічна характеристика сприйняття молодшими школярами мультфільмів про інклюзивність.

Так, дослідження вказують на те, що діти в молодшому шкільному віці сприймають мультфільми про інклюзивність у формі окремих сюжетних епізодів. Вони найбільше цікавляться великими подіями, швидкими змінами обставин, гучною музикою, дитячими голосами та іншими елементами, що привертають увагу. Це може відволікати їх від більш повільних сцен з обговоренням діалогів та причинно-наслідкових зв'язків, які розгортаються протягом всього сюжету загалом, а в мультфільмах про інклюзивність, зокрема.

Позаяк, молодші школярі. Віком 6-9 років, активно займаються навчальною діяльністю, і їх здатність сприймати короткі анімаційні фільми залежить від їх розвитку та уваги. А в мультфільмах про інклюзивність буде вкрай необхідна ця психічна складова.

Крім того, першокласники можуть насолоджуватися простими анімаційними фільмами з динамічними сюжетами, тоді як у другому класі діти можуть більш осмислено обговорювати зміст і мораль мультфільму. Під час цього періоду вони також розвивають рефлексію, пам'ять та волю.

Однією з проблем сприйняття анімаційних фільмів молодшими школярами є їхній обмежений життєвий досвід, який заважає їм розуміти сюжетну лінію мультфільму. Зазвичай діти не розуміють прихованих значень та моральних викликів, які містяться в діях та словах героїв.

Розробка мультиплікаційних образів героїв включає в себе баланс між конкретизацією та індивідуалізацією, яка дозволяє персонажам стати як живими реальними героями, так і виразити загальну модель думок. Створення таких образів передбачає художню типізацію, узагальнення та створення цілісності на основі конкретних рис і властивостей.

Однак, є інші аспекти, на які варто звернути увагу. В цьому, ми цілком згодні з авторкою досліджень концептуально-методичних основ роботи над мультиплікаційними фільмами в початковій школі О.Гордійчук про те, що «проблема не полягає в самому перегляді мультфільмів або телепередач, а в якості передачі образів. Мультиплікаційні образи, так само як і інші образи у телевізійних та кінофільмах, повинні не лише надавати інформацію про сюжет, діалоги персонажів і таке подібне, але й стимулювати пізнавальний інтерес та цікавість у глядача. Якісні мультиплікаційні образи варто розглядати як надто пізнавальні для дітей, які збагачують їх не лише емоційно, але й морально та інтелектуально» (Гордійчук, 2015, с.8).

За словами Д. Гордієнко, вважається, що анімація виявляє одухотворюючий і консолідуючий характер анімаційної діяльності, виражає духовний аспект взаємовідносин, де важливі цінності істини, добра та краси (Гордієнко, 2012, с.34).

Щодо терміну «одухотворюючий характер», то: у контексті анімаційної діяльності може вказувати на здатність анімаційного виробництва або конкретного анімаційного твору надавати глибокий духовний або моральний зміст глядачеві. Це може включати елементи, які сприяють розвитку емоційного інтелекту, духовності, моральних цінностей та етичного сприйняття через анімаційні форми та історії.

Анімаційна діяльність з одухотворюючим характером може надихати, вчити, піднімати настрій, розширювати світогляд або вносити позитивні зміни в життя глядачів. Це може бути досягнуто за допомогою анімаційних фільмів, серіалів, короткометражок, які не лише розважають, а й пропонують глибокий сенс та значущість для глядача, допомагаючи йому зрозуміти важливі життєві цінності та принципи.

Термін "консолідуєчий характер" в контексті анімаційної діяльності може вказувати на здатність анімаційного виробництва або конкретного анімаційного твору об'єднувати глядачів навколо певних ідей, цінностей або спільного досвіду. Це може включати елементи, які сприяють формуванню спільної ідентичності, спільного розуміння та підтримки серед аудиторії, що сприяє посиленню соціальної взаємодії та співпраці» (*Pilling*).

Беручи до уваги погляди зарубіжного вченого, ми бачимо, що: «Анімаційна діяльність з консолідуєчим характером може сприяти об'єднанню глядачів навколо спільних цінностей, ідей або цікавостей. Вона може слугувати платформою для обговорення важливих соціальних та культурних питань, підкреслюючи спільність досвіду та зближуючи глядачів навколо спільних тем та ідей» (*Wells*).

Корисним є той мультфільм, що після його перегляду дитина ставить багато запитань дорослим щодо змісту та окремих епізодів. Якщо мультфільм не спонукає до такого активного пізнавального інтересу, то його можна вважати просто «спожитим», коли глядач просто дивиться і засвоює надану інформацію, але це засвоєння буває без критичності. Як результат, у дитини поступово формується система деструктивних стереотипів, шаблонів і взірців поведінки, які вона використовує в повсякденному житті (*Северенчук, 2013, с.20*).

Важливою характеристикою при сприйнятті мультфільму є рухливість об'єкта - чим швидше об'єкт рухається, тим сильніше він привертає увагу, бо це є природнім інстинктом, який сигналізує про потенційну небезпеку. Спостереження показують, що діти, які відчувають потребу в рухах, можуть виражати цю потребу непосидючістю під час перерв або виражати свої стосунки

з однокласниками через бійки чи штовханину. Вони також можуть мати складнощі в зосередженні під час уроків та виконанні вказівок вчителя.

Дитиною молодшого шкільного віку інформація сприймається буквально, тому якщо вона бачить насильство та жорстокість у мультфільмі, і це затверджується дорослими, вона сприймає це як нормальну поведінку. Це може призвести до несподіваних проблем в поведінці дитини, і батьки подивляються, чому вона проявляє агресію та вчинки, які не характерні для їхньої сім'ї. Важливо відзначити, що механізми роботи телебачення часто сприяють створенню продукту, який не спирається на моральні цінності (*Ситцева, 2013, с.167*).

Основним питанням в аналізі мультфільмів з психологічної точки зору є відповідність таких продуктів реальним можливостям сприйняття та потребам молодших глядачів. Це також включає в себе питання психологічної безпеки трансляції різних мультфільмів та їхніх образів для дітей.

За даними досліджень, діти в Україні проводять перед телевізором в середньому чотири години щоденно. Водночас вони безконтрольно переглядають програми, які призначені для дорослої аудиторії. Статистика показує, що дитина, яка дивиться телевізор протягом трьох-чотирьох годин на добу, може побачити близько 8 000 випадків насильства до закінчення початкової школи.

Загальновідомо, що телевізійна реальність впливає на сприйняття в цілому.

Розглянемо специфіку сприйняття людиною інформації, як психічний процес, якому властива своя психологію.

За науковими дослідженнями С. Валдайцева, воно є вибіркоким за своєю природою та визначеним особистісними (індивідуальними) чинниками і факторами, котрі стосуються стимулів. Серед таких особистісних факторів виокремлюються потреби та мотиви (*Валдайцев*).

Так, щоразу людина зазнає чисельну кількість потреб. Деякі з них, як зазначає А. Гуцал: «мають біогенних природу, виникають при певному фізіологічному стані організму – голод, спрага, дискомфорту. Інші носять психогенну природу і є результатом таких станів психологічної напруги, як

потреба людини у визнанні або духовної близькості. Більша частина потреб не вимагає негайного задоволення. Потреба стає мотивом у тому випадку, коли вона змушує людину діяти, а її задоволення знімає психологічне напруження»

(Гуцал).

Щодо подібності у вищеокресленому твердженні, є експериментально доведена засновником гуманізму в психології – Абрахамом Маслоу, так звана піраміда класифікації потреб Маслоу. Психолог, досліджуючи чинники, які впливають на поведінку, розбив їх на п'ять категорій і розташував їх у визначеній ієрархії: «фізіологічні потреби; потреба в безпеці (стабільність і порядок); потреба в любові і приналежності (сім'ї та дружбі); потреба в повазі (самоповага, визнання); потреба в самоактуалізації (розвиток усіх своїх здібностей)»

(Вікіпедія, Піраміда потреб Абрагама Маслоу).

Будь-яка інформація не підкріплена почуттями і, як така, що не викликає емоцій та вражень, швидко зникне з пам'яті глядача. Саме тому вживають для підсилення впливу на емоційну та зорову пам'ять метод включення у повідомлення емоційних і зорових елементів. У такий спосіб, «колір впливає на сферу почуттів аудиторії, яка є таким же важливим об'єктом впливу, як і мислення. Якщо вдається вплинути на почуття, то й мислення людини легше піддається впливу», - переконливо зазначає А.Гуцал *(Гуцал)*.

«Саме кольори звертаються до почуттів, а не до логіки людини:

- викликають психологічну реакцію;
- підкреслюють якість, настрій, почуття, створюють тепле або холодне середовище, відображають пори року;
- мають фізіологічні наслідки, як продовжені чи негативні оптичні подразники;
- стосуються відчуттів, задоволення, приємного зовнішнього вигляду тощо;
- надають об'ємність середовищу і предметам» *(Гуцал)*.

Отже, семантиці кольору належить вагоме значення. Це пов'язане із впливом на психіку людини в цілому, а сприйняття дітьми ідеалів краси та пригодницьких сюжетів, фантастичних образів, дітьми зокрема.

За педагогічним словником терміном «сприйняття» визначено: «процес осмислення та розуміння інформації, що надходить від зовнішнього середовища через сприйняття засобами чуття. Це включає в себе сприйняття інформації, подій, явищ, які відбуваються навколо, та їхнє усвідомлення з метою подальшого розуміння та інтерпретації. У контексті освіти та навчання, правильне сприйняття грає важливу роль у процесі засвоєння знань та розвитку учнів». (*Педагогічний словник*).

Діти, які активно поглинають цю реальність, можуть адаптувати її цінності та поведінку, формуючи свій стиль життя на її основі. Це стає причиною багатьох психологічних та соціальних проблем. Наприклад, дитина може намагатися наслідувати нереалістичні ідеали краси, або надмірно акцентувати увагу на пригодницьких сюжетах, що може впливати на її сприйняття реального світу.

Зарубіжні наукові дослідження показують, що вплив кінопродукції на дітей залежить від різних чинників, таких як об'єктивні характеристики фільму, ситуація перегляду, вік і стать. Також важливі особистісні риси, такі як емпатія, рівень агресії, бажання переживати яскраві емоції та тривожність. Звук та зображення у фільмі сприймаються дітьми через органи зору та слуху, і вони мають значний вплив на емоційну сферу дитини та її сприйняття (*Колодко, 2022, с.170*).

За педагогічним словником, «емоційна сфера дитини»: «описує внутрішній світ дитини, який включає в себе її емоції, почуття, настрої, емоційну реакцію на події та стосунки з іншими. Це аспект, який враховує емоційний стан дитини, який може варіювати від радощів та задоволення до суму та стресу, і впливає на її поведінку, навчання та соціальну адаптацію. Емоційна сфера дитини включає в себе такі елементи, як усвідомлення власних емоцій, вміння виявляти та виражати свої почуття, контроль емоцій, співпереживання з іншими людьми та розвиток емоційної інтелігенції. Розуміння емоційної сфери дитини є важливим для педагогів та батьків з метою створення сприятливого середовища для розвитку та самовираження дитини» (*Зайцева, 2023*).

Відомо, що у шкільному віці відбувається активне формування особистості дитини, відбуваються значущі зміни в її потребах та інтересах. Мультфільми залишаються актуальним засобом впливу на ці процеси у молодших школярів. Діти завжди палко захоплюються мультфільмами. "О, це мій улюблений мультфільм!" чи "Давайте дивитися мультфільми!" - ці репліки звучать дуже часто. Дитяча пристрасть до мультфільмів - це щось, що не відкидає жоден дорослий. Тому так важливо розглядати цей вид екранного мистецтва з психолого-педагогічної точки зору, як дієвий засіб формування особистості загалом, а в контексті загальнолюдських та толерантних цінностей, зокрема (Гордійчук & Кушнір, 2016, с.4).

За даними багатьох дослідників, саме в цей період розвивається особистість дитини, розширюється її світогляд, формується життєва позиція, закладаються норми і правила поведінки. Тому особливу увагу слід приділяти розвитку морально-етичних якостей та сприяти формуванню правильної мотивації поведінки (Гордійчук & Кушнір, 2016, с.5).

Анімація, безсумнівно, поліпшує доступ до інформації, підвищує ефективність і мотивацію навчання, надає нові способи подачі інформації, які полегшують її зрозуміння та дають можливість випробовувати власні ідеї та проекти, роблять учнів більш впевненими та здатними вирішувати проблеми самостійно.

Анімація, як один із жанрів кіномистецтва, має значний вплив на особистість малого глядача в сучасних умовах. Своєю яскравою та захопливою формою вона привертає увагу.

Саме тому, знайомство з мультиплікаційними фільмами в початковій школі рекомендується в рамках Програми навчання предмету "Мистецтво", розробленою авторами (Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Н. В. Очеретяна, О. М. Дмитренко) і рекомендованою Міністерством освіти і науки України (Масол., 2016).

Програма "Мистецтво" інтегрує різні види мистецтва, такі як музика, образотворче мистецтво та кіномистецтво. Мультиплікаційне кіно, зокрема,

включає в себе різні види анімації, такі як графічна, об'ємна та комп'ютерна анімація. Це мистецтво сприяє інтеграції різних мистецьких напрямків. Як висновок: мультиплікація, як форма кіномистецтва, впливає на розвиток особистості молодших школярів. Важливо забезпечувати доступ до якісного мультиплікаційного контенту, який відповідає освітнім та морально-етичним стандартам.

З точки зору оптимістичної концепції, анімаційні фільми мають велике значення у формуванні уявлень молодших школярів про добро і зло, встановлюють стандарти позитивної та негативної поведінки. Під час порівняння себе з улюбленими героями, діти мають можливість вчитися позитивному ставленню до себе, подоланню страхів і труднощів, а також виховувати повагу до інших. Події у мультфільмах сприяють підвищенню обізнаності, розвитку мислення і уяви, а також формуванню світогляду (Максимовська, 2023, с.25).

Таким чином, завершуючи аналітичні розвідки психолого-педагогічних досліджень загалом, та погоджуючись з думкою авторки О.Гордійчук про те, що важливо, щоб робота над мультфільмами в початковій школі була належно орієнтована на позитивні морально-духовні, загальнолюдські і толерантні цінності, зокрема, надалі ми плануємо здійснити дослідження стану окресленої проблеми та виокремити особливості щодо предмету магістерського дослідження.

Висновки до розділу 1

У результаті дослідження в першому розділі нами було:

- Проаналізовано проблему стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів у дослідженнях науковців. Так, опрацювання вітчизняних та зарубіжних з проблеми стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів засвідчив його широкий спектр досліджень. Логічно і послідовно було розкрито значення ключових дефініцій: *стимул, стимулювання, «стимулювання, процесу як активного вплив на психіку людини з метою активізації її діяльності, підвищення мотивації або збудження певних реакційних процесів; суб'єкт, суб'єктність, цікавість, зацікавленість* за різними словниками та інтернет-ресурсами. Виокремлено те поняття, яким ми надалі послуговуватимемося в магістерському дослідженні. Отож, *стимулювання суб'єктивної зацікавленості молодших школярів – це складний психологічний процес, що включає в себе зовнішній вплив на мотиваційну сферу учня, який вимагає усвідомлення мети та змісту творчих змін, визнання себе суб'єктом мистецько-творчих дій і здатним до рефлексії.*
- Розкрито етапи процесу стимулювання суб'єктивної зацікавленості», чинники, від яких залежить ефективність процесу стимулювання суб'єктивних мотивів
- Вагомого значення ми надали виокремленню значення мультфільму, як виду екранного мистецтва, у формуванні особистості дитини крізь призму його впливу на такі сфери: емоційний розвиток, розвиток креативності, соціальну адаптацію, розвиток критичного мислення, самодисципліну та наполегливість. Також, впродовж аналізу кожної сфери, було виокремлено показники, що характеризують можливість використання мультиплікаційних фільмів у виховних цілях в освітньому процесі. Підкреслено вагому роль анімації з метою формування моральних мотивів та моральних переконань учнів початкових класів.

- Обґрунтовано психолого-педагогічну сутність ключового поняття *«мультфільм»* за різними авторами та словниками та роль мультфільмів про інклюзивність на стимулювання суб'єктивної зацікавленості в учнів початкових класів. Дефінітивний аналіз доповнили наукові розвідки наступних ключових понять: *«дослідження про інклюзивність»*, *«дослідження про інклюзивність в освіті, як комплексний аналіз освітнього середовища та практик, спрямований на створення і впровадження ефективних педагогічних стратегій, які дозволяють забезпечити рівний доступ до освіти для всіх учнів, включаючи тих, хто має особливі освітні потреби чи інвалідність»*.
- Розкрито сюжетні та ідейні лінії окремих *мультфільмів про інклюзивність*, які, на нашу думку, заслуговують на увагу в застосуванні з молодшими школярами.

РОЗДІЛ 2.

КОНЦЕПТУАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СТИМУЛЮВАННЯ СУБ'ЄКТИВНОЇ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО ПЕРЕГЛЯДУ МУЛЬТФІЛЬМІВ ПРО ІНКЛЮЗИВНІСТЬ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.

2.1. Дослідження проблеми використання мультфільмів про інклюзивність в практиці сучасної школи з метою стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів.

Основне завдання п.2.1. – вивчити стан використання мультфільмів про інклюзивність в практиці сучасної школи з метою стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів.

Реалізацію цього завдання дослідження ми здійснили, провівши анкетування (за допомогою додатка Google Form) (*Додаток Б*) серед **56** вчителів-практиків м. Чернівці та Чернівецької області. Також нашими респондентами були студенти-практиканти спеціальності 013 «Початкова освіта» Чернівецького університету ім. Ю. Федьковича, факультету педагогіки, психології та соціальної роботи, з метою аналізу стану застосування ними мультфільмів про інклюзивність в освітньому процесі з молодшими школярами впродовж практичної підготовки.

У вивченні стану та результатів щодо застосування в освітньому процесі методу демонстрування мультфільмів, ми отримали такі дані (рис.2.1): кількість вчителів, котрі застосовують в освітньому процесі демонстрування мультфільмів 83,9% відповіли «так», 12,5% - не використовую, але збираюся це зробити найближчим часом, 3,6%- «ні». Отже 47 осіб з опитаних застосовують мультфільми на уроках, що свідчить про педагогічну осмисленість важливості та доцільності методу демонстрування загалом, та цінності як засобу впливу на розвиток особистості учня, зокрема.

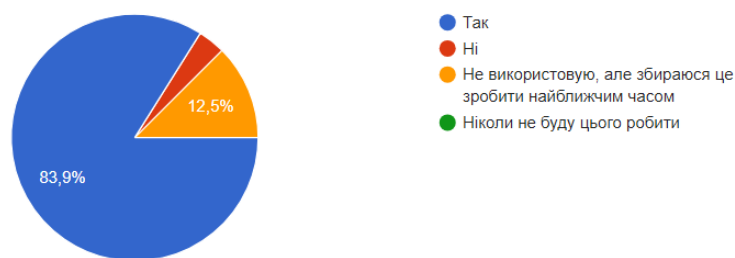

Рис 2.1. Аналіз стану застосування педагогами в освітньому процесі методу демонстрування мультфільмів.

Підсумувавши відповіді на питання «Чи рекомендували би Ви застосовувати мультфільми з метою формування особистості молодшого школяра», маємо наступну вибірку: 83,9% відповіли «так», 12,5% - «не повною мірою», 1,8%- «важко визначитися», 1,8% - «не замислювався (-лася) над цим». Отже більша частина опитаних респондентів рекомендують застосовувати мультфільми з метою формування особистості молодшого школяра

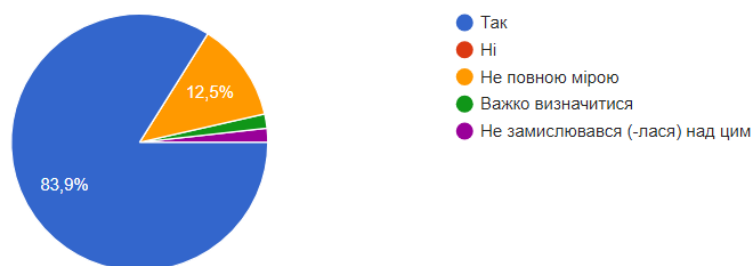

Рис 2.2. Вибірка рекомендованості мультфільмів з метою формування особистості молодшого школяра

При з'ясуванні ставлення педагогів-респондентів до мультфільмів про інклюзивність, ми отримали такі результати: 75% вказали на цілком позитивне ставлення, 16,1% до поки не замислювалися над цим питанням», 5,4% відповіли, що питання залишається для роздумів», 3,6% вважають, що це явище - невідворотній процес, який треба сприймати як виклик часу. Це свідчить, що більша частина опитуваних розуміють важливість інклюзії в житті. Однак, вбачаємо, що потрібно сприяти для більшої кількості позитивного ставлення до цього питання.

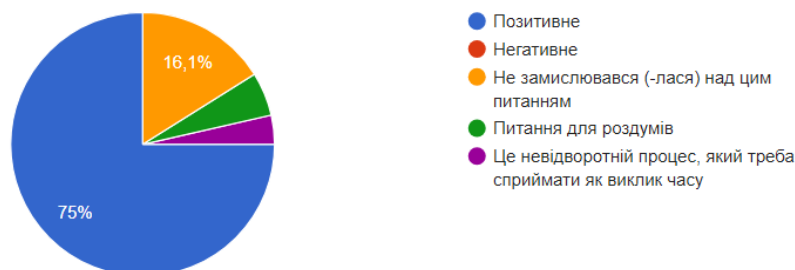

Рис 2.3. Результати опитування респондентів щодо їх ставлення до мультфільмів про інклюзивність

У результаті дослідження ми виявили, що наша аудиторія респондентів обізнана продукцією про інклюзивність. Серед чисельної кількості мультфільмів найчастіше повторювалися наступні: «Мотузки», «Тамара», «Подарунок», «Скарлет», «Поза зором», «Таємниця Маеля».

Також, ми вважали за потрібне дізнатися, який рівень зацікавленості учнів при перегляді мультфільмів про інклюзивність. 53,6% опитуваних вказали, що рівень «високий», 30,4% - «середній», 14,3% - «дуже високий», 1,8% - «низький». Вважаємо, що відрадною є відсутність дуже низького ставлення учнів до мультфільмів про інклюзивність. Хоча, є ще над чим працювати і цей факт не може залишитися поза нашою увагою.

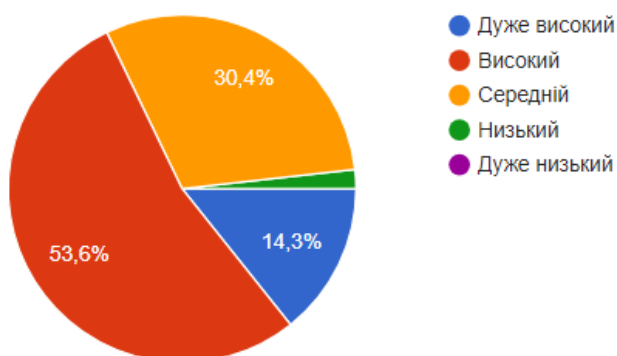

Рис 2.5. Результати досвіду застосування мультфільмів про інклюзивність в освітньому процесі

та рівень зацікавленості учнів класу до сюжету мультфільму

При з'ясуванні цінності мультфільмів про інклюзивність для учнів початкових класів, ми запропонували респондентам проранжувати 5

запропонованих аспектів у порядку зростання їх важливості та першочерговості (від 1 до 5 місця):

1. формують суб'єктивну зацікавленість до унікальності кожної людини;
2. допомагають глибше зануритися в емоції та почуття;
3. формують толерантне ставлення до всіх дітей, незалежно від особливостей;
4. розвивають включеність до загальнолюдських цінностей;
5. створюють умови для інтеграції загальнолюдських цінностей в собі.

На запитання про методи роботи над мультфільмами, яким респонденти надають перевагу у своїй професійно-педагогічній діяльності з молодшими школярами, були такі:

- бесіда у формі діалогу
- аналіз і обговорення
- настанови перед переглядом
- створення проблемної ситуації
- рефлексія

Найбільшу кількість педагоги обрали: «Допомагають глибше зануритися в емоції та почуття» - 19 відповідей, на 2 – «Створюють умови для інтеграції загальнолюдських цінностей в собі.» - 19 відповідей, на 3 - «Формують суб'єктивну зацікавленість до унікальності кожної людини.» 17 відповідей, на 4- «Розвивають включеність до загальнолюдських цінностей.» 16 відповідей . 17, на 5 – «Формують толерантне ставлення до всіх дітей, незалежно від особливостей».

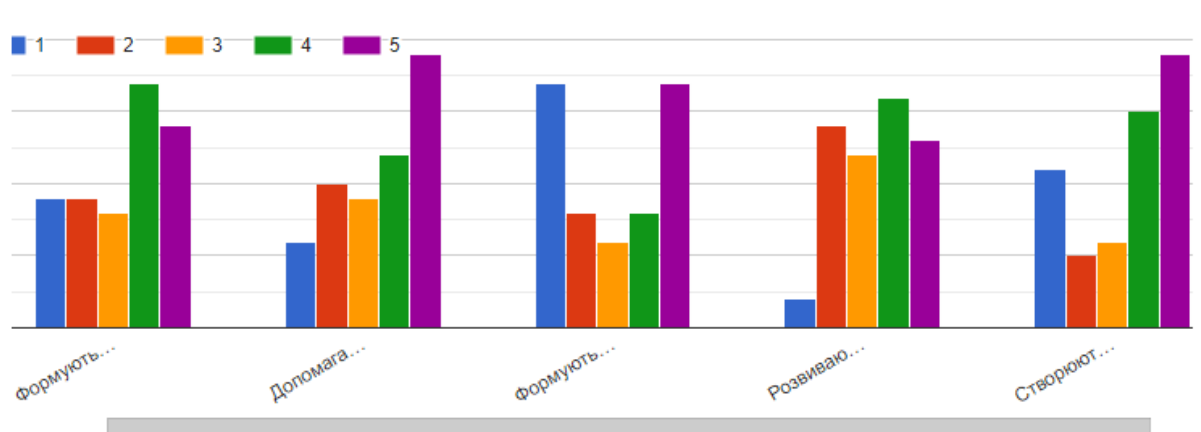

Рис 2.7. Стан усвідомлення респондентами цінності мультфільмів про інклюзивність для учнів початкових класів

Наступний інтерес стосувався запитання: «Які особливості мультфільмів про інклюзивність викликають найбільші труднощі в роботі з учнями?» Респонденти також мали проранжувати 5 запропонованих аспектів у порядку зростання їх важливості та першочерговості (від 1 до 5 місця). У колі пропонованих нами аспектів були наступні:

- сприйняття учнями мультфільму у формі окремих сюжетних епізодів;
- тривале обговорення з учнями діалогів та пошук причинно-наслідкових зв'язків;
- нестійка увага та пам'ять у процесі сприйняття;
- обмежений життєвий досвід учнів, який заважає зрозуміти сюжетну лінію мультфільму про інклюзивність;
- не розуміння молодшими школярами прихованих значень та моральних викликів, які містяться в діях та словах героїв.

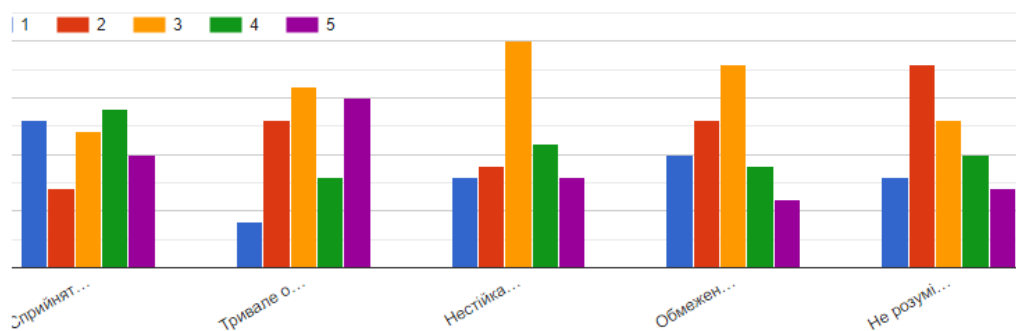

Рис 2.8. «Які особливості мультфільмів про інклюзивність викликають найбільші труднощі в роботі з учнями?»

Ми вважали за потрібне виявити, чи вважають актуальним і необхідним для своєї професійно-методичної готовності, розробку нами, як дослідниками, методичної системи роботи та практичних рекомендацій щодо роботи над мультфільмами про інклюзивність, та отримали такі результати: 83,9% - «звісно», 10,87- «не замислювалася над цим питанням» і 5,4% - «радше абстрабуюся».

Рис 2.9. Результати опитування респондентів про необхідність розробки дослідниками методичної системи роботи та практичних рекомендацій щодо роботи над мультфільмами про інклюзивність

Як засвідчують результати анкетування та наше теоретико-методичне занурення у предмет дослідження, мультфільми про інклюзивність та їх застосування в початкових класах – є цілком важливим інструментом для популяризації ідей інклюзивної освіти, засобом формування толерантного та відкритого суспільства, що поважає та приймає кожного учасника.

2.2. Характеристика особливостей стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність.

Актуальність виокремленого параграфу зумовлена проблемою формування в молодших школярів толерантного ставлення до людей з особливими освітніми потребами. Мультфільми є один з дієвих інструментів, який допомагає цікаво та зрозуміло донести до учня ідею інклюзивності.

Передусім, вважаємо за потребу окреслити ті аспекти, що є наумисними в роботі педагога над мультфільмами про інклюзивність, а саме:

- усталене та загальноприйняте мислення;
- спрощення та звуження вираження емоцій у дітей молодшого шкільного віку;
- зменшення індивідуальної активності учнів під час перегляду мультфільму та виконання відповідних завдань.

Для удосконалення роботи над мультфільмами в роботі з молодшими школярами, варто розвивати наступні компетенції: ініціативність, незалежність, активність, критичність, інтерес, творчість та сприймання. Розглянемо семантику цих термінів.

Ініціативність — це здатність особистості до самостійної діяльності, розумова або фізична вольова активність, своєчасно проявляється в організації дій, спрямованих на досягнення як власних, так і суспільних цілей (*Вікіпедія*).

Незалежність, або ще *самостійність* – це здатність самому ставити свої цілі і самому їх досягати, здатність вирішувати свої проблеми за свій рахунок (*Вікіпедія*).

Активність — це особливий вид діяльності або особлива діяльність, що відрізняється інтенсифікацією своїх основних характеристик (цілеспрямованості, мотивації, усвідомленості, володіння способами і прийомами дій, емоційності), а також наявністю таких властивостей як ініціативність і ситуативність (*Вікіпедія*).

Критичність — це система суджень, яка дозволяє аналізувати інформацію таким чином, щоб на її підставі ухвалювати раціональні рішення (*Вікіпедія*).

Інтерес — це емоційний вияв пізнавальних потреб людини, що є дуже важливим для формування різноманітних навичок та інтелекту; єдина мотивація, що здатна зробити роботу приємним заняттям протягом певного проміжку часу (*Вікіпедія*).

Творчість — діяльність людини, спрямована на створення якісно нових, невідомих раніше духовних або матеріальних цінностей (нові твори мистецтва, наукові відкриття, інженерно-технологічні, управлінські чи інші інновації тощо) (*Вікіпедія*).

Сприймання — це психічний процес відображення предметів і явищ дійсності в сукупності їх властивостей і частин за безпосередньої дії на органи чуття з розумінням цілісності відображуваного (*Вікіпедія*). Спектр розкриття ключових понять надасть нам можливість виокремити особливості щодо предмету публікації.

Оскільки у попередньому розділі було визначено термінологічне поле обраної проблеми, наш наступний крок полягає в виділенні та обґрунтуванні особливостей підсилення суб'єктивного інтересу молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність.

В основі аналізу та характеристики особливостей формування суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність в освітньому процесі, лежать результати опитування вчителів-практиків.

Так, на запитання щодо виокремлення особливостей роботи вчителя з метою підсилення суб'єктивного інтересу молодших школярів в процесі аналізу мультфільмів про інклюзивність, респондентами було вибрано наступні особливості (*рис. 2.10*).

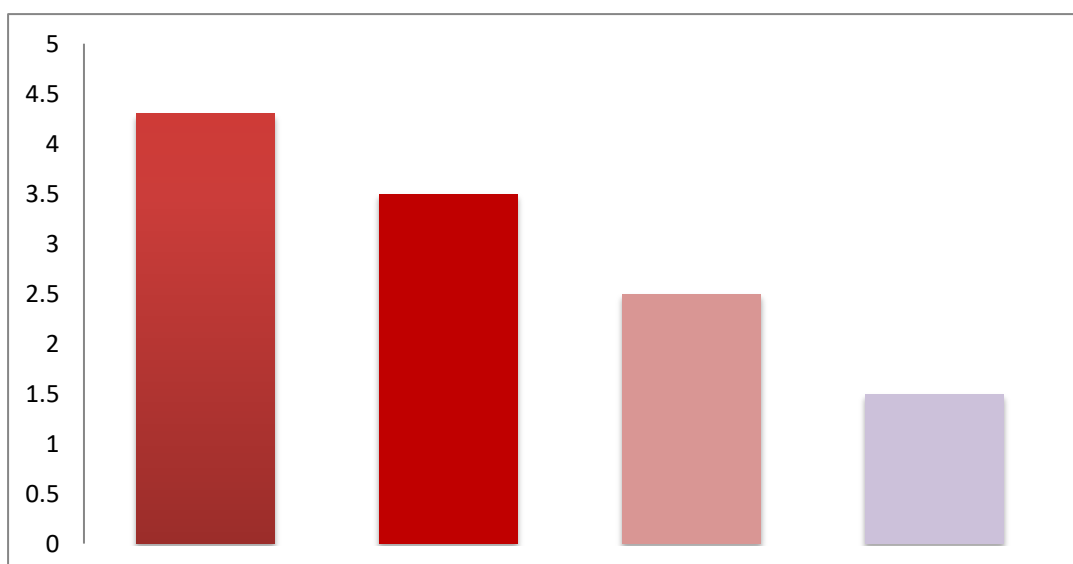

Рисунок 2.10. Показники вибору вчителями-практиками ієрархічної послідовності особливостей формування суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність в освітньому процесі.

Отже, рис.2.10. ілюструє вибір респондентами ієрархічної важливості психолого-педагогічних особливостей формування суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність в освітньому процесі в такій послідовності:

1. Застосування вчителем різноманітних форм, методів, та прийомів у роботі над мультфільмом про інклюзивність.
2. Формування активності та залученості учнів класу до роботи над мультфільмом опісля колективного перегляду.
3. Сприяння емоційно-ціннісному розвитку молодшого школяра.
4. Формування у молодших школярів толерантного ставлення і прийняття дітей з ООП.

Охарактеризуємо послідовно кожен із особливостей.

1. *Застосування вчителем різноманітних форм, методів, та прийомів у роботі над мультфільмом про інклюзивність.*

За нашими науковими розвідками та практичним спостереженням, заохочення молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність буде ефективним завдяки різним методам, які стимулюють їх суб'єктивний інтерес. Виділимо серед них такі:

1. Методи стимулювання емоцій.

- Вербальні.

Проведення коротких бесід або дискусій перед переглядом мультфільму, під час яких можна пояснити тему інклюзивності чи обговорення для підтримки інтерактивної спілкування після перегляду мультфільму.

- Ігрові методи, такі як сюжетно-рольові, згідно з правилами, короткі ігри, ігрові сценарії.

Створення сюжетно-рольових ігор, де діти можуть втілити ролі персонажів з мультфільму і відчувати себе частиною історії.

Розробка ігрових сценаріїв, які розвивають навички співпраці та включення;

- Змагання.

Проведення заходів, де перемога залежить від співпраці та взаємодії всіх учасників;

- Застосування романтизму як більш потужного стимулу для виклику емоцій, ніж ігри або змагання.

Використання рухливих та емоційно насичених моментів з мультфільму, що зацікавлять глядачів. Сприяння емоційному зв'язку глядачів з персонажами, показуючи, як вони долають труднощі та знаходять спільну мову.

- Система стимулювання, що адаптована до вікових та індивідуальних характеристик учнів.

Створення системи нагород та визнання досягнень учнів, враховуючи їхні вікові та індивідуальні особливості. Використання позитивного підсилення, яке підтримує бажану поведінку та розвиток соціальних навичок.

2. Методи розвитку пізнавального інтересу.

- Створення готовності до сприйняття навчального матеріалу.

Попереднє обговорення теми інклюзії та важливості включення всіх в суспільство. Пояснення, що інклюзія означає спільність та різноманітність. Використання асоціацій та запитань, які спонукають глядачів думати про тему інклюзії перед переглядом мультфільму.

- Побудова ігрових пригодницьких сюжетів.

Створення "подорожі" або "мандрівки" для персонажів мультфільму, під час якої вони стикаються з різними перешкодами та перепонами, які символізують виклики інклюзії. Включення персонажів різних вікових, фізичних та соціальних характеристик у спільну пригоду, де вони разом розв'язують проблеми та досягають цілей.

- Спонування інтересом до цікавого навчального матеріалу.

Показ важливих моментів з мультфільму, які зацікавлять глядачів, такі як дружба, розвиток взаєморозуміння, різноманітність та включення. Використання відомих або популярних персонажів, які привертають увагу та створюють інтерес до теми.

- створення ситуацій для творчого пошуку.

Запитання та завдання, які спонукають глядачів обговорювати та аналізувати події мультфільму. Пропозиція створення власних історій, які демонструють важливість інклюзії та включення в реальному житті.

3. Методи розвитку творчих здібностей:

- Постановка творчих завдань.

Попереднє висловлення завдань, які спонукають аудиторію задуматися про тему мультфільму та розвивати власні ідеї та рішення. Завдання можуть включати написання оповідань, створення малюнків, композицій або музичних творів, пов'язаних з інклюзією.

- Застосування синектичних стратегій, інноваційного аналізу та колективного інтелектуального пошуку.

Використання методів мозкового штурму для стимулювання креативних думок та ідей. Організація колективного пошуку ідей, де група глядачів спільно розглядає різні аспекти теми інклюзивності та обмінюється враженнями.

- Організація дискусій.

По завершенні перегляду мультфільму організувати обговорення ключових моментів та повчальних висновків. Підтримувати розмови та спільний аналіз, давати можливість глядачам висловити свої думки та переконання.

- Створення креативного простору.

Організувати креативні майстер-класи або робочі групи, де учасники можуть виразити свої думки та ідеї через малювання, виготовлення арт-проектів або створення колективних інсталяцій. Створити атмосферу, що сприяє творчості, включаючи музику, освітлення та інші елементи.

- Трансформація від ігрового акту до рівня творчості.

Після спільних ігор або гри включення можна спрямувати учасників на більш творчий рівень, де вони можуть висловити свої ідеї та розробити власні проекти. Сприяти розвитку навичок та навчанню через творчу діяльність, де глядачі стають активними учасниками.

Використання різноманітних методів, які включають постановку творчих завдань, синектичні підходи, організацію дискусій, створення креативного простору та перехід від ігрової діяльності до творчого рівня, можна ефективно зацікавити учнів молодшого віку до перегляду мультфільмів про інклюзивність. Важливо наголосити, що такий підхід сприяє не лише отриманню нових знань, але й розвитку креативності, співпраці та критичного мислення серед учасників. Це робить навчання більш цікавим та особистим, а також сприяє позитивним змінам у поглядах та поведінці дітей, сприяючи підтримці інклюзивних цінностей у суспільстві.

2. Формування активності та залученості учнів класу до роботи над мультфільмом після колективного перегляду.

Ми вважаємо, що формування активності та залученості всіх учнів класу до роботи над мультфільмом після колективного перегляду є важливим і має декілька переваг, які сприяють як загальному розвитку учнів, так і покращенню навчального процесу. Ось деякі з найважливіших аргументів:

- *сприяє розумінню інклюзивності*: мультфільм про інклюзивність може бути потужним засобом для усвідомлення та розуміння концепції інклюзивності серед учнів;
- *підвищує свідомість та емпатію*: робота над мультфільмом допомагає учням почути та побачити життя людей з різними потребами та

обставинами. Це сприяє розвитку емпатії та розумінню важливості підтримки інших у спільноті;

- *залучення до діалогу*: аналіз мультфільму про інклюзивність може відкрити двері для обговорення важливих тем, пов'язаних із суспільством, бар'єрами та стереотипами. Учні можуть висловлювати свої думки, ділитися досвідом та вирішувати, як можна покращити інклюзивність в їхньому власному навчальному закладі;
- *підтримка інклюзивних практик*: розуміння інклюзивності за допомогою мультфільму може спонукати учнів та вчителів до активної підтримки інклюзивних практик у навчальному середовищі;
- *розвиток критичного мислення*: аналіз мультфільму стимулює учнів розглядати ситуації з різних точок зору та критично оцінювати інформацію. Це важлива навичка, яка допоможе їм у подальшому житті.

Підсумовуючи вищевикладене, формування активності та залученості всіх учнів класу до роботи над мультфільмом про інклюзивність після колективного перегляду є надзвичайно важливою та цінною практикою у навчальному процесі. Це допомагає створити освітнє середовище, де кожен учень відчуває себе важливим і розуміє важливість інклюзивності. Робота над мультфільмом сприяє розвитку творчого мислення, комунікативних навичок та емпатії, а також спонукає учнів до активного діалогу та підтримки інклюзивної концепції.

Залучення учнів до обговорення та аналізу мультфільму після колективного перегляду допомагає формувати глибше розуміння інклюзивності, зменшує стереотипи та бар'єри в спілкуванні та сприяє створенню більш інклюзивного та підтримуючого навчального середовища. Ця практика може мати довгостроковий вплив на учнів, спонукаючи їх до активного внеску у створення справедливого та інклюзивного суспільства.

3. Сприяння емоційно-ціннісному розвитку молодшого школяра.

Стимулювання зацікавленості учнів до перегляду стимулює розвиток їхньої емоційно-ціннісної сфери. Це включає розвиток почуттів, смаків і свідомості, пов'язаної з емоційно-ціннісними аспектами. В результаті перегляду

мультфільмів, зокрема тих, які присвячені інклюзивності, учні набувають бажання аналізувати, порівнювати, класифікувати і виконувати різноманітні види діяльності, проявляючи глибокий інтерес до цього жанру та мультфільмів, які сприяють інклюзивному співжиттю. Розглянемо семантику основних понять.

Почуття (від старослав'янського слова «чути») – це загальний стан свідомості за більш-менш складного поєднання різного роду відчуттів; складний стан організму, що припускає тілесні зміни поширеного характеру — в диханні, пульсі, залозовиділеннях, тощо — і на ментальному рівні - стан збудження чи хвилювання, що позначається сильними почуттями, і зазвичай імпульсом щодо певної форми поведінки; емоційний аспект розумового життя та його виявлень на відміну від інтелектуального, вольового, чи діяльного (*Вікіпедія*).

Смак – це інтегративний компонент естетичної культури особистості, що відображає розвиненість емоційно-естетичної сфери, естетичної свідомості, наявність необхідних естетичних знань, здатність і потребу сприймати та перетворювати дійсність за законами краси, уміння реалізовувати свій естетичний досвід у професійній діяльності (*Вікіпедія*).

Свідомість (від пол. *świadomość*)— здатність пізнавати довкілля і себе за допомогою усвідомленості, метакогніції й саморефлексії, уваги, мислення та розуму, внаслідок чого формується інтелект особистості (*Вікіпедія*).

С. Замашна визначає сприйняття як: «активну форму чуттєво-практичного освоєння дійсності, яка характеризується розвинутими почуттями, судженнями та здатністю і бажанням конструктивно сприймати і створювати нове як у судженнях, так і в практично-прикладній діяльності» (*Замашна, 29*).

Для сучасного молодшого школяра мультфільм – це універсальна мова розвитку. Правильний вибір мультфільмів може стати ефективним засобом формування характеру та розвивальною практикою. Герої мультиплікаційних фільмів стають авторитетами та прикладами для наслідування. Вони вчать дітей співпереживати, дружити, поважати та берегти інших. Мультфільми створюють моделі поведінки та способи досягнення мети, що формується у самому глядачу в подібних життєвих ситуаціях.

Крім того, уміння класифікувати образи-персонажі анімації допомагає дітям сприймати мультиплікаційні образи як символи, які несуть певний смисл і цінності. Таким чином, діти починають усвідомлювати, що герої мультфільмів відображають риси людей, цінності та мораль.

Важливо також створити належну мотивацію до перегляду анімації про інклюзивність, оскільки це допомагає учням зануритися у світ художнього сприйняття цього виду мистецтва. Вчителі можуть заохочувати учнів активними питаннями перед переглядом, використовувати вікторини та загадки, щоб стимулювати їхню увагу та мислення. Однак важливо враховувати індивідуальні вподобання та рівень інтелектуального розвитку учнів для ефективної мотивації.

Видатний педагог В. Сухомлинський давав поради педагогам щодо виховання почуттів і емоцій у своїх вихованців. Він стверджував, що «емоційні реакції повинні бути базою виховного процесу... Тільки завдання, які активізують почуття учня, можуть бути відпрацьовані. Момент схвильованості і зацікавленості повинен стати початковим пунктом для будь-якої роботи» (Сухомлинський, 1976, с.34).

Зараз ми розуміємо, що розвиток емоційно-почуттєвої сфери досягається не лише під час сприймання інформації, але й у процесі активного аналізу та інтерпретації анімаційних фільмів, а також у подальшій практичній художньо-творчій діяльності.

Ми вважаємо, що ефективним способом розвитку почуттів і емоцій у молодших школярів є проведення імпровізаційних вправ та етюдів, спрямованих на виявлення їхніх емоцій, настрою та почуттів. Самостійне створення виразних рухів та художньо-образних дій, таких як відтворення образів казкових персонажів, сприяє виникненню у дітей емоційних станів, які активізують їхню пізнавальну сферу і позитивно впливають на розвиток асоціативного мислення, яке є важливою частиною когнітивної сфери.

4. Формування у молодших школярів толерантного ставлення і прийняття дітей з ООП.

Формування толерантного ставлення у молодших школярів через перегляд мультфільмів про інклюзивність є важливим кроком у вихованні емоційного і соціального інтелекту у дітей. Мультфільми, завдяки своїй доступності та привабливості, виступають важливим інструментом для формування в дітей розуміння та прийняття різноманітності.

По-перше, мультфільми демонструють різноманітність персонажів, які можуть представляти різні національності, культури та особливості. Це допомагає дітям розуміти, що кожна особистість є унікальною і варта уваги. Показуючи персонажів з особливими освітніми потребами, мультфільми спонукають дітей до сприйняття різниці як невід'ємної частини суспільства.

По-друге, мультфільми можуть викликати емоційну реакцію в дітей, спонукаючи до співчуття та емпатії. Вони вчать дітей сприймати світ через очі інших і розуміти труднощі, з якими зіштовхуються діти з особливими потребами. Це розширює кругозір дітей, роблячи їх більш толерантними та співчутливими.

Крім того, мультфільми надають можливість вчити дітей цінним навичкам взаємодії та підтримки. Вони демонструють, як дружба та взаєморозуміння можуть допомогти подолати будь-які перешкоди. Це навчає дітей важливості взаємодії та співпраці, а також формує у них бажання допомагати іншим.

Також, мультфільми можна ефективно протидіяти стереотипам та уявленням про ідеальний образ. Вони демонструють, що кожна особистість, незалежно від своїх особливостей, заслуговує на повагу та прийняття. Це сприяє формуванню позитивного ставлення до різноманітності та сприяє побудові толерантного суспільства.

Отже, впродовж дослідження нами було виокремлено та обґрунтовано ключові особливості щодо стимулювання суб'єктивної зацікавленості молодших школярів до перегляду мультфільмів, які просувають ідеї інклюзивності.

Застосування різноманітних форм, методів та прийомів у роботі над мультфільмами про інклюзивність є важливим елементом навчального процесу. Вчителі повинні активно використовувати інтерактивні методи, які сприяють активному залученню учнів до обговорення теми і розумінню її значення.

Формування активності та залученості всіх учнів класу до роботи над мультфільмами після колективного перегляду є важливою частиною процесу навчання. Це сприяє підвищенню об'єктивності та різноманітності перспектив і думок учнів.

Сприяння емоційно-ціннісному розвитку молодшого школяра важливо для формування його соціальних навичок та спілкування. Мультфільми про інклюзивність можуть викликати різні емоції та допомогти дітям розуміти та співпереживати іншим.

Формування у молодших школярів толерантного ставлення і прийняття дітей з особливими потребами є ключовим завданням освіти. Мультфільми про інклюзивність можуть стати інструментом для позитивного впливу на свідомість та світогляд учнів.

Загалом, робота над стимулюванням суб'єктивної зацікавленості молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність має великий потенціал для формування позитивних цінностей, соціальних навичок і розуміння важливості інклюзивної освіти. Вчителі та педагоги повинні продовжувати працювати над цією темою, забезпечуючи молодим учням можливість розширити свій горизонт і стати більш толерантними та відкритими громадянами.

Науковці, такі як Д. Джоли, Н. Миропольська, Г. Шевченко, А. Щербо, вказують на важливість розвитку особистості з точки зору формування у молодших школярів толерантного ставлення. Адже, формування моделі світу відбувається через власний досвід, успіхи та помилки, радощі та горе, і ця модель є центральною частиною психічного життя дитини.

Таким чином, виокремлені нами особливості вимагають подальшої розробки нами методичних аспектів цього напрямку, які ми розглянемо у п.2.3.

2.3. Розробка методичних рекомендацій стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність в освітньому процесі.

Цей параграф вважаємо за доцільне розкрити з точки зору розроблених нами методичних рекомендацій для вчителя щодо роботи над мультфільмами про інклюзивність у початкових класах загалом, та стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до їх перегляду, зокрема.

Для реалізації виховних цілей освітнього процесу, мети та предмету наукового дослідження, ми керувалися авторською методичною системою роботи над мультиплікаційними фільмами про інклюзивність з молодшими школярами за О.Гордійчук (*Гордійчук, 2015, с.7-10*).

Методична система роботи над мультиплікаційними фільмами про інклюзивність з молодшими школярами

(за О.Гордійчук)

1. Мотивація до перегляду мультфільму про інклюзивність.
 - 1.1. Створення готовності до сприйняття мультфільму про інклюзивність.
 - 1.2. Скерована розповідь вчителя.
2. Перегляд та сприймання анімаційного фільму про інклюзивність.
 - 2.1. Аргументування учнями первинного особистісного емоційно-ціннісного ставлення до анімаційного фільму.
 - 2.2. Словникова робота, естетико-мистецтвознавча та інклюзивна пропедевтика.
3. Інтерпретація учнями змісту та занурення до осмислення анімаційного фільму про інклюзивність.
 - 3.1. Інтерпретація та осмислення на елементарному рівні ідейної та сюжетної лінії мультфільму про інклюзивність.
 - 3.2. Повторний перегляд окремих фрагментів мультфільму.
 - 3.3. Залучення учнів до дискусії щодо подій та моделей поведінки персонажів.

4. Залучення учнів до продуктивної творчої взаємодії.
 - 4.1. Організація та представлення креативного простору.
 - 4.2. Створення художніх образів, сюжетів, сценаріїв у процесі продуктивної творчої взаємодії.
 - 4.3. Презентація учнями колективного творчого продукту.
5. Стимулювання до усвідомлення та прийняття учнями процесів інклюзивності.
 - 5.1. Аргументування учнями вторинного особистісного емоційно-ціннісного ставлення до мультфільму про інклюзивність.
 - 5.2. Презентація вчителем особистісно-значущого значення мультфільму про інклюзивність, співзвучного зі спогадами дитинства та епізодами з дорослого життя.

За словами В.Сухомлинського, опісля перегляду мультфільму, аналіз і інтерпретація відіграють важливу роль і допомагають учням молодшого шкільного віку осмислити та пережити отримані знання. Важливо, щоб молодші школярі виявляли емоційний інтерес до знань, були захоплені, раділи та цікавились ними, оскільки це сприяє успішному навчанню (*Сухомлинський, 1976, с. 369*).

Інтерпретація та осмислення на елементарному рівні ідейної та сюжетної ліній мультфільму про інклюзивність є вкрай важливою та цікавою. Адже, як прогнозує авторка методичної системи О.Гордійчук, первинні емоції опісля першого перегляду, можуть бути негативними, наприклад, незадоволення, чи непорозуміння щодо окремих епізодів, чи персонажів у мультфільмі. Однак, важливо спрямувати ці емоції на вивчення причин такого ставлення персонажів, а не на засудження невдоволеності учнів. Захист права кожного персонажа на вираження своїх почуттів і емоцій – є важливим аспектом психологічного підходу. До того ж, надмірна тривожність може негативно впливати на розвиток особистості дитини і соціалізацію. Тим не менше, оптимальний рівень

тривожності є необхідним для адаптації до оточуючого середовища (*Северенчук, 2007, с. 172*).

Загалом, *перегляд та опрацювання анімаційних фільмів* сприяє розвитку естетичного мислення учнів та допомагає їм розрізняти різні жанри і створювати художні образи. Спостереження за художньою мовою анімації на елементарному рівні допомагає учням розпізнавати і розуміти ліричні, комічні, фантастичні, героїчні, драматичні та епічні елементи у фільмах.

Аналіз та оцінка моделі поведінки персонажів у фільмах можуть розвивати критичне мислення учнів, допомагати їм засвоювати цінності і навички міжособистісних відносин, формувати толерантне ставлення (*Павелків, 2014, с.240*).

На етапі *творчої практичної діяльності* важливо сприяти розвитку художнього мислення, уяви та інтуїції, оскільки у цьому процесі ці аспекти тісно взаємодіють та відіграють ключову роль. Уява, яка поєднує в собі емоційну та раціональну сторони, допомагає об'єднувати візуальне сприйняття реальності з творчим перетворенням її в пам'яті та створенням моделей минулого, теперішнього і майбутнього. Уява грає важливу роль у процесах творчості, допомагаючи породжувати нові образи і візуальні форми, а також виконуючи функцію інструменту для мисленневого пошуку (*Северенчук, 2007, с.134*).

Згідно з науковими переконаннями Л.Масол, креативність художнього мислення необхідна для створення оригінальних художніх образів, нових світів мистецької реальності, які збагачують духовний світ особистості (*Масол, 2006*).

Розробка художніх образів, відповідно до наукових поглядів Л.Масол, включає в себе такі елементи: комбінування, аналогізацію, символізацію, реконструкцію (*Масол, 2006, с.34*).

У контексті нашого дослідження, рекомендуємо створювати художні образи, сюжети та сценарії у формі колективної чи групової творчої діяльності. Головне, щоб звичайні предмети набували для дітей особливого виразного характеру завдяки різноманітним художнім методам, інструментам і матеріалам.

Щодо, спектру інструментів та матеріалів, які варто використовувати на етапі художньо-творчої діяльності, то рекомендуємо: пензлики, олівці, фломастери, різальні інструменти тощо, різноманітні матеріали (пластилін, кольоровий папір, дріт, гудзики, природні матеріали, крупа, чай і т. д., фарби, крейда, пастелі тощо).

Загалом, наші спостереження демонструють, що використання нетрадиційних методів малювання та різноманітних матеріалів сприяє особистісному розвитку і співпраці між учнями.

Згідно з вимогами сучасної освіти у сфері образотворчого мистецтва, ми також рекомендуємо використовувати такі нетрадиційні техніки для творчої діяльності учнів опісля перегляду мультфільмів про інклюзивність (таблиця 2.1.).

Нетрадиційні техніки для творчої діяльності учнів опісля перегляду мультфільмів про інклюзивність

Таблиця 2.1.

1-й клас	2-й клас	3-й клас	4-й клас
малювання кляксографією, метод набризку, використання монотипії, творча аплікація, комбінування різних художніх методів	метод прямографії, техніка гратографії, мистецтво монотипії, техніка акватипії, різноманітні графічні, живописні та комбіновані методи.	графіка гризайль, акварель, нанесена в техніці "мокрої нафарбованої" поверхні, монотипія з подальшим графічним вдосконаленням, різноманітні графічні, живописні та комбіновані методи творчості.	гратографія та прямографія, мистецтво Петриківського розпису, естампова техніка та штампування, творчий процес аплікації, мистецтво колажу.

З метою розширення особистого художньо-естетичного досвіду та сприяння художньо-творчій самореалізації молодших школярів в процесі роботи з мультиплікаційними фільмами про інклюзивність педагог може використовувати комплекс традиційних методів і технологій, таких як:

- Етичні бесіди.
- Аналіз фільмів з акцентом на головні теми та ідеї.

- Детальний розгляд та обговорення поведінки персонажів.
- Використання ігрових елементів.
- Застосування інтерактивних методів.
- Розв'язання проблемних завдань та питань.
- Стимулювання асоціативного мислення через порівняння та аналогії.
- Створення емоційних ситуацій.
- Розмови про культурні аспекти фільму.
- Заохочення учнів до створення власних сценаріїв та сюжетів (*Гордійчук, Кушнір, 2016, с.12-13*).

Додатково, для зацікавлення молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність, можуть бути використані специфічні методи і прийоми опісля їх перегляду, які наведені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Специфічні методи і прийоми для зацікавлення молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність

Методи і прийоми	Зміст реалізації
Активізація емоцій	Активізація сприйняття зовнішніх впливів для розвитку творчих здібностей при перегляді мультфільмів про інклюзивність
Створення обстановки успіху за допомогою методів, які впливають на емоції	Підсилення радості від успішної творчої діяльності та сприяння емоційному сприйняттю мультфільмів про інклюзивність.
Використання ігрових завдань і навчально-творчих ситуацій	Випробування власних творчих здібностей у виконанні ролей різних анімаційних персонажів та символів художніх образів у жанрі.
Фізичні та рефлексивні вправи для активації	Розвиток здібностей до відомостей про власну особистість: фізичну, психічну та соціальну.
Застосування цікавих фактів та здивування в процесі навчання	Підкріплення цінності відношення до себе і власних творчих здібностей.
Колективна співпраця у мистецьких проєктах	Вирішення завдань, пов'язаних з плануванням, організацією та аналізом творчого мистецького проєкту опісля перегляду мультфільмів про інклюзивність

Проведення драматизацій і інсценізацій улюблених, чи мотивуючих епізодів з мультфільмів про інклюзивність.	Розвиток власних творчих здібностей і формування мотивації для рефлексії.

В цьому контексті педагогові слід залучати всіх учнів класу, застосовуючи *оптимальні форми кооперації учнів* під час перегляду мультфільмів про інклюзивність задля стимулювання зацікавленості, а саме: робота у групах, чи парна робота тощо.

Пропонуємо розробку методичних рекомендацій, як предмет дослідження.

Насамперед, з метою мотивації учнів початкових класів до перегляду мультфільму про інклюзивність *«Мотузки» (Додаток В)*. рекомендуємо *створити позитивну атмосферу через дидактичну гру «Чим ми схожі?»*

Для її проведення необхідно, щоб учні стали у коло. Вчитель запрошує в коло одного з учасників, на основі якого-небудь реальної, чи уявної схожості з собою.

Наприклад: «Марта, вийди, будь ласка, до мене, тому що у нас з тобою однаковий колір волосся (або ми схожі тим, що ми жителі Землі, або ми одного зросту і т.д.)». Марта виходить в коло і запрошує наступного учасника, не забувши назвати його по імені. Гра продовжується до тих пір, поки всі не опиняться в колі.

Опісля, вчитель веде *скеровану розмову*:

- *Бачите діти, ми всі різні, але у нас є щось спільне. Нам цікаво дружити один за одним, тому що ми не схожі, але маємо спільні риси характеру, зовнішності. Відмінності доповнюють і збагачують суспільство. Щоб жити в світі, людям треба навчитися жити, вирішуючи проблеми і завдання на основі взаєморозуміння.*

Створенню готовності до сприйняття мультфільму про інклюзивність передують занурення учнів у проблему толерантності через *вправу «Квітка толерантності»*.

Діти називають характеристики людини, що асоціюються з поняттям толерантності виходять до дошки і записують на пелюстках квіточки.

Надалі, коментар вчителя про толерантність:

- Толерантність – це терпеливість. Це термін, який означає, що ви терпите думки інших, навіть якщо ви не погоджуєтесь. Це мистецтво жити у світі різних людей та ідей, виявляти свою точку зору, але при цьому адекватно сприймати думки інших людей, не порушуючи їх права та свободу.

Опісля перегляду та сприймання мультфільму про інклюзивність відбувається аргументування учнями первинного особистісного емоційно-ціннісного ставлення до анімаційного фільму. Пропонуємо орієнтовний перелік запитань для бесіди за змістом з учнями на цьому етапі роботи:

- Чи сподобався вам мультфільм?
- Яке враження у вас виникло опісля першого перегляду?
- Як діти сприйняли нового однокласника ?
- А чому вони на нього так відреагували?

Словникова робота з метою здійснення естетико-мистецтвознавчої та інклюзивної пропедевтики рекомендуємо зі вступного слова вчителя, а далі – з підкріплення думок учнів у бесіді.

- Тільки що, ви мали змогу переглянути мультфільм про життя особливого хлопчика. Багато з вас щодня дивляться мультфільми, кожен має навіть свій улюблений мультфільм, який готовий дивитися беззупину. Та чи знаєте ви, як створюється мультфільм, хто працює над його створенням і що робить мультфільм таким цікавим, що він подобається усім?

Залучення учнів до дискусії щодо подій та моделей поведінки персонажів мультфільму «Мотузки» вбачаємо у формі бесіди та дискусії:

- Хто подружився з хлопчиком?
- Як змінилося життя хлопчика з появою подруги Марійки?

- Як реагували друзі Марії на те що вона дружила із новим однокласником?
- Ким Марія стала у майбутньому?
- Чи притаманна героям мультфільму дружба, любов? Розкажіть про ситуації, які це підтверджують.

У результаті подібного, учні емпатують і навчаються від героїв мультфільмів, вчаться відзеркалювати моделі поведінки і способи досягнення цілей, які бачать в анімаційних фільмах. Це, в свою чергу, впливає на їхню поведінку в схожих життєвих ситуаціях.

Залучення учнів до продуктивної творчої взаємодії варто в груповій роботі через складання прислів'їв, коли початок прислів'я вчитель пропонує, учням треба запропонувати кінець, або продовження.

1 група

<i>Друга за гроші-</i>	<i>не купиш</i>
<i>Добре роби -</i>	<i>добре й буде.</i>
<i>Хочеш собі добра,</i>	<i>не роби нікому зла.</i>

2 група

<i>Друга шукай,</i>	<i>а знайдеш — тримай.</i>
<i>Буде добре,</i>	<i>як мине зле</i>
<i>Де є добрі люде,</i>	<i>там біди не буде</i>

Щоб пояснити значення тих чи інших прислів'їв, учні спершу *визначали основні риси характеру персонажів*, аналізували їх і тільки після цього ставили висновки про відповідність певним прислів'ям. Таке завдання краще надавати після докладного аналізу вмісту твору та характеристики дійових осіб, що забезпечить більш систематичне та глибоке розуміння учнями точного змісту будь-якого фрагмента мультфільму та розвиток навичок правильного аналізу.

Створенню художніх образів, сюжетів, сценаріїв у процесі продуктивної творчої взаємодії передуює *коментар вчителя* про сутність зображення:

- *Зображення – це те, що ми бачимо на екрані. Зображення в мультфільмах кольорове, представлене різноманіттям кольорів. Також для нього*

характерний звук. Уявіть собі зображення без звуку, чи зрозуміли би ми про що йдеться в такому мультфільмі? А який мультфільм ви б обрали для перегляду кольоровий чи чорно-білий? Чому?

Враховуючи другу особливість, яку ми виокремили, слід відзначити, що вплив мультфільмів на формування естетичного сприймання учнів початкових класів дійсно великий. У мультфільмі найкраще поєднуються колір, звук, голоси, рухи та міміка персонажів, що робить його особливо привабливим для дітей. Можна стимулювати учнів переглядати анімаційні твори різними способами, такими як *бесіди, ігри та цікаві вправи*.

Під час педагогічної практики ми використовували такі завдання для стимулювання і формування естетичного сприймання учнів під час перегляду мультфільму: *«Чарівна скринька» та «Відгадай ребус»*, щоб створити інтригуючу ситуацію.

Важливим фактором, який впливає на розвиток творчих здібностей, була розслаблена та невимушена атмосфера. Це підтверджується тим, що "мотивація досягнень, конкурентна мотивація та мотивація соціальної підтримки можуть стримувати особистісний розвиток та ускладнювати прояв творчих можливостей", як стверджує О. Кульчицька [43, с. 181]. З метою формування позитивного ставлення до мистецького середовища, ми створювали спеціальні виховні ситуації.

Аргументування учнями вторинного особистісного емоційно-ціннісного ставлення до мультфільму про інклюзивність пропонуємо організувати через *ситуативну гру «Я – на місці героя»*, в якій учні мають уявити себе на місці головного героя та спробувати відчувати те, що б відчув він у цей момент.

- Які в тебе були емоції, коли тебе вчителька залишила з новими однокласниками, яких ти не знаєш?
- Що ти відчув, коли вперше побачив своїх однокласників?
- Які в тебе були емоції коли всі діти відсувалися від тебе і не хотіли сидіти поруч?
- Які емоції викликала у тебе перша зустріч з Марійкою?

- Що ти відчув, коли з тобою ніхто не хотів гратися?
- Що ти відчув, коли Марійка почала гратися із тобою?
- Які емоції виникли у тебе коли у тебе з'явилася справжня подруга?
- Чи щасливий ти, від того, що зустрів Марійку?

Підсумкова бесіда, як визначення вторинного особистісно-ціннісного ставлення та толерантного відношення може бути наступною:

- Яким якостям ми можемо повчитися у Марійки?
- За якими героями вам було цікаво спостерігати?
- Чи приніс вам перегляд мультфільму задоволення?

Таким чином, подібна робота над мультфільмом допоможе вчителю підготувати сучасних учнів бути готовими до постійних змін і непередбачених ситуацій, сприяти розвитку творчого потенціалу, самостійного критичного мислення, ціннісних орієнтацій та компетентності, які відповідають сучасним соціокультурним реаліям.

Наведемо приклад методичної роботи над мультфільмом *«Соловейко з одним крилом»* (Додаток Г).

Мотивувати учнів до перегляду цього мультфільму пропонуємо за допомогою методу *бесіди з елементами гри «Пазли»*:

- Діти, пропоную розпочати урок з гри «Пазли». Перед вами лежить конверт з пазлами, вам потрібно зібрати картинку та назвати, кого ви там побачили? (*робота в групі*).
 - Як ця пташка називається?
 - На яких уроках ми говорили про птахів?
 - Що ви про цього птаха? (*перелітний, голосно красиво співає тощо*).

Опісля, цінною і ефективною буде *розповідь вчителя* про соловейка.

- *Дзвінко й красиво співають солов'ї. Вони починають співати, повернувшись в рідні краї. Співають лише самці, бо вони повертаються першими. Спочатку спів солов'я можна почути тільки вранці та ввечері, а потім якийсь час він співає безперервно, приваблюючи самку. Окрім*

того, пісня слугує сигналом для інших птахів, що територія зайнята. Спів солов'я відрізняється від співу інших птахів. Неможливо знайти солов'їв, які б співали однаково.

Сьогодні пропоную нам всім переглянути мультфільм «Соловейко з одним крилом», поринути в історію однієї сім'ї, де народився соловейко з одним крилом, а також простежимо за їх життєвими випробуваннями.

Варто вказати, що подібна робота, а також розуміння аудіовізуальної мови та аналіз художніх форм у медіа-текстах стають важливими навичками для учнів.

Позаяк, учні початкових класів ознайомлюються на уроках літературного читання з цією казкою, то варто буде інтегрувати вивчення твору з переглядом та сприйманням його анімаційної версії <https://www.youtube.com/watch?v=nmgKPeKPufk> та застосувати елементи із методичної системи нашого дослідження.

Так, додатково пізнавальною буде *організація словникової роботи, естетико-мистецтвознавчого та інклюзивного спрямування.*

- Усе почалося з казки, яку написав лікар-психолог Олег Романчук. Ця книга дуже сподобалась хлопчику, якому було 12 років, і він дитина з особливими потребами. Ідея виліпити фільм з пластиліну народилася під час занять Лесика на гуртку з декоративно-прикладного мистецтва, де він розвивав дрібну моторику рук.

Спільними зусиллями Лесика, його батьків, а також волонтерів-однодумців на основі цієї повчальної друкованої казки було створено у 2018 році анімований пластиліновий мультфільм «Соловейко з одним крилом».

Цією інформаційною довідкою ми підтримували інтерес учнів до анімаційного фільму за допомогою захоплюючих фактів про мистецтво мультиплікації.

Психолого-педагогічну роботу щодо аналізу та оцінки моделі поведінки персонажів твору рекомендуємо провести за допомогою методу *бесіди після*

повторного фрагментарного перегляду мультфільму із зазначеними часовими фрагментами.

- (00:33-01:31) Який вигляд мало солов'їне яєчко у гніздечку? (Гладке, різнокольорове, з цятками.)
- (01:58 - 02:52) Чому батьки стривожилися? (Тому що їхнє Солов'ятко народилося з одним крилом.)
- (03:58 - 04:22) Перегляньте уривок, та скажіть чи покинули батьки свого синочка Солов'ятка? (Ні, вони залишились з ним зимувати.)
- (04:45 - 05:10) Чи сестричка із своїми друзями дружили із Соловейком? (Так, завдяки сестричці вони познайомились.)
- (05:16 - 05:33) Що зробили друзі для Соловейка, щоб він зміг відчутти висоту польоту? (Сплели кошик.)
- (05:55 - 06:23) Яку істину передають з уст в уста? (Що не сила крил і величина дзьоба робить птаха справжнім, а пісня, що живе у серці.)

Деякі критерії впливу мультиплікаційного сюжету на свідомість особистості через сприйняття та аналіз моральних якостей героїв мультиплікаційних фільмів були визначені і враховані. Ці критерії були впорядковані за важливістю та необхідністю.

Перший критерій полягає у задоволенні від цікавої сцени мультфільму, яке є ключовим, оскільки задоволеність сприяє активності та бажанню діяти.

Другий критерій - емпатійне співпереживання за вчинками улюблених героїв мультиплікаційних фільмів. Це сприяє формуванню самокритичності та умінню оцінювати свої власні дії.

Третій критерій - здатність обґрунтовувати та висловлювати власну думку. Важливо слухати кожного, хто має бажання висловитися, але також коректно спрямовувати думку в правильне русло для запобігання негативним думкам або почуттям.

Четвертий критерій - осмисленість епізоду. Під час аналізу необхідно ретельно розглядати кожний фрагмент, не пропускаючи жодних деталей, що впливають на загальне розуміння сюжету та формування свідомості.

П'ятий критерій - гуманність переглянутого. Обрані мультфільми повинні містити лише позитивні моменти та героїв, які впливають на поведінку молодших школярів.

Останній критерій - реалістичність побаченого. Важливо переглядати мультфільми через призму життя учнів, щоб вони могли відобразити цю реальність та вчитися з неї.

Щоб перегляд та робота за мультфільмом не дублювала методіку роботи на уроці літературного читання, рекомендуємо залучити учнів до продуктивної творчої взаємодії та створити художні образи і сюжети. Презентацію учнями колективного творчого продукту пропонуємо зорганізувати *груповою формою діяльності*.

- 1-2 група створюють солов'ятка із сім'єю та друзями, за допомогою пластиліну.
- 3 група працює над створенням кошика для Солов'ятка із ниток.
- 4 група – робить декорації з кольорового паперу способом аплікації.

Тим більше, що творче мислення розвивається завдяки мистецтву і його художнім образам, які можуть бути інтерпретовані різними способами. Що ми й продемонстрували у цій методичній розробці.

Крім того, головне в цьому виді діяльності, що звичні предмети набули для дітей особливо-виразного характеру саме завдяки використаним різноманітним художнім методам, інструментами та матеріалами.

Загалом, ми використовували ігрові та рольові завдання для стимулювання інтересу та зацікавленості учнів у мистецько-творчій діяльності, надавали можливість учням виявити свої творчі здібності та відкривали перед ними нові горизонти у світі мистецтва.

Також ми створювали умови для розвитку творчого мислення, творчої уваги, творчої уяви та інтуїції учнів. Наприклад, ми застосовували ігрову активність, як «*Словесний портрет*», яка сприяла розвитку позитивного ставлення до персонажів фільму і стимулювала їхню творчу увагу.

- Сьогодні ми разом станемо експертами у сфері кінематографу. Давайте згадаємо, які кольори переважали в мультфільмі (*теплі кольори на початку і холодні після настання пізньої осені*).
- Які зміни ви б хотіли внести в цей сюжет?
- Яка музика, на вашу думку, найкраще пасувала б до цієї історії?
- Які кольори ви б обрали для створення атмосфери?

І на завершення - *презентація вчителем особистісно-значущого смислу анімації, співзвучного з життям та внутрішнім світом.*

- Ви знаєте, діти, а я вперше разом з вами переглянула цей мультфільм. Він наітовхнув мене на думки, що хтось народжується здоровим, а в когось зі здоров'ям не все гаразд. У хворій людині страждає не лише тіло, а й душа, особливо, коли її ніхто не чує, не зважає на її страждання. Сподіваюсь, що ця казка дасть великий поштовх до толерантного ставлення до дітей з особливими потребами. Бо турбота, тепло сердець, увага є для них чи не найважливішими ліками. Як говорить народна мудрість «Не дивіться на вади мої, краще гляньте у душу мою...». Я бажаю вам частіше прислухатися до свого серця і творити добрі вчинки щиро та від душі і серця і головне – не потребуючи подяки.

Естетико-мистецтвознавчу та інклюзивну пропедевтику до мультфільму **«Жив був чорний кіт»** вважаємо за доцільне розпочати вчителю із *інформаційна довідка про фільм (Додаток Д).*

- Діти, «Жив був чорний кіт» створено на студії «Україмафільм» у 2006 році, режисером Юрієм Марченко. Мультфільм про те, як живеться чорному коту. Через людські забобони з ним ніхто не спілкується, тому він опинився у повній ізоляції. Всьому причина – чорний колір його шерсті. Що відчуває кошеня, наскільки йому сумно і самотньо? Про це ніхто навіть не замислюється. Щоб не мати клопоту, всі його намагаються обійти десятою дорогою. Однак варто котові забруднитися у білу фарбу – ставлення до нього вмить змінюється. Найголовніше питання, над яким

пропоную подумати впродовж нашого уроку: «Чи по-людськи будувати ставлення до оточуючих людей, ґрунтуючись тільки на їхніх вроджених особливостях чи зовнішності?»

Ґрунтовному аналізу та розвитку асоціативного мислення сприятиме *аналітична бесіда з учнями всього класу*:

- Чи буває в житті таке, що ми ставимося до людей так, як ставилися і до чорного котика у мультфільмі? До прикладу: не хочемо гратися з деякими дітками; не хочемо ділитися своїми іграшками тому, що інші кажуть що він не хороший і з ним не можна гратися; не хочемо з кимось сидіти за партою?

- Чи можна критикувати людей за те, що вони мають певні відмінності чи недосконалості? Так, всі ми різні, але маємо рівні можливості. Справа в тому, що кожен з нас — це частина, деталь одного цілого. Частина єдиного світу. І кожна деталь виконує свою функцію, має своє завдання. Тому тільки разом, спільною командою та не дивлячись на зовнішні чинники, ми зможемо побудувати дружню і сильну громаду.

Методи імпровізаційної активності для молодших школярів, що використовувалися нами під час роботи над мультиплікаційними фільмами, включали аналіз теоретичного розуміння відтвореного матеріалу та дій персонажів, а також створення творчих робіт.

Стимулюванню художньо-образного мислення, проявам уяви та інтуїції сприятиме застосування *інтерактивної вправи «Шість капелюхів»*.

Білий капелюх. Що ми дізнались про чорних котів? Чому до них таке ставлення? Які факти вас ще цікавлять?

Червоний капелюх. На вашу думку, які емоції переважають у мультфільмі? Які емоції проживали ви під час перегляду?

Чорний капелюх. Які моменти у мультфільмі ти вважаєш несправедливими? Чому?

Жовтий капелюх. Які моменти у мультфільмі були позитивними, щирими та добрими? Чому?

Зелений капелюх. Уявіть, що вам подарували чорного котика, чи будете ви ставитись до нього так, як ставилися до котика у мультфільмі? Чому?

Синій капелюх. Чи можемо ми сказати, що після перегляду мультфільму наше ставлення до чорних котиків зміниться? Чому?

Ми мали змогу проведення аналізу цього мультфільму з учнями на професійній (педагогічній) практиці у початкових класах, тому нашим фінальним словом – аргументування особистісного ставлення до мультфільму були такі слова до учнів:

- *Діти, хочу вам зізнатись, що коли я вперше переглянула мультфільм «Жив був чорний кіт» мені було стільки ж років – скільки зараз вам і я дуже сильно плакала. Мені було неймовірно сумно та нестерпно боляче від того, що таке ставлення ми можемо бачити і в суспільстві. Після перегляду я переоцінила сенс багатьох речей, до прикладу: справедливість по відношенню до інших; почала робити більше добрих справ та пообіцяла, що більше не насміхатимусь із оточуючих, які мають певні особливості. Бажаю і вам завжди пам'ятати про нашу розмову впродовж уроку, вчиняти справедливо та з повагою до інших.*

За нашими глибокими переконаннями, подібні практичні орієнтири, методичні рекомендації та особливості роботи над мультфільмами про інклюзивність в освітньому процесі початкової школи відіграють ключову роль у формуванні естетичних смаків, моральної поведінки та формування свідомості молодших школярів. Застосування анімації під час уроків і виховних заходів може сприяти кращому засвоєнню норм та загальнолюдських цінностей. З цього приводу важливо стимулювати і підтримувати суб'єктивний інтерес учнів до перегляду анімації, сприяючи їхньому розвитку, толерантності та людяності.

Висновки до розділу 2

Результати наукових розвідок у розділі 2 наступні:

- Вивчено стан використання мультфільмів про інклюзивність у практиці сучасної школи з метою стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів за допомогою методу анкетування (Google Form). Опитування було організовано серед **56** вчителів-практиків м.Чернівці та Чернівецької області, серед студентів-практикантів спеціальності 013 «Початкова освіта» Чернівецького університету ім.Ю.Федьковича, факультету педагогіки, психології та соціальної роботи.
- Щоб удосконалити роботу над мультфільмами, нами виокремлено компетенції, якими має оволодіти молодший школяр та розкрито семантику цих ознак: *ініціативність, активність, критичність, інтерес, творчість та сприймання. Розглянемо семантику цих термінів.*
- Проаналізовано групи ефективних методів, які сприятимуть стимулюванню суб'єктивному інтересу молодших школярів, такі як: *методи стимулювання емоцій, методи розвитку пізнавального інтересу, методи розвитку творчих здібностей.* Проаналізовано методичну систему роботи над мультиплікаційними фільмами про інклюзивність з молодшими школярами (за О.Гордійчук).
- Виокремлено особливості формування суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність в освітньому процесі, а саме: *застосування вчителем різноманітних форм, методів, та прийомів у роботі над мультфільмом про інклюзивність; формування активності та залученості учнів класу до роботи над мультфільмом опісля колективного перегляду; сприяння емоційно-ціннісному розвитку молодшого школяра; формування у молодших школярів толерантного ставлення і прийняття дітей з ООП.*

ВИСНОВКИ

Здійснений нами педагогічний аналіз низки психологічних та історико-педагогічних досліджень з окресленої проблеми, дає підстави для наступних висновків:

- На основі аналізу вітчизняної, зарубіжної психолого-педагогічної літератури та різних словників, ми здійснили аналіз процесу стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів у вітчизняних та зарубіжних джерелах. Опрацювали спектр дефініцій: *стимул, стимулювання, суб'єкт, суб'єктність, цікавість, зацікавленість, мультфільм, дослідження про інклюзивність, дослідження про інклюзивність в освіті, мультфільм про інклюзивність.*
- Визначили ключове поняття, яким послуговувалися в ході дослідження, а саме: *стимулювання суб'єктивної зацікавленості молодших школярів – це складний психологічний процес, що включає в себе зовнішній вплив на мотиваційну сферу учня, який вимагає усвідомлення мети та змісту творчих змін, визнання себе суб'єктом мистецько-творчих дій і здатним до рефлексії.* Також розкрили етапи процесу стимулювання суб'єктивної зацікавленості, чинники, від яких залежить ефективність процесу стимулювання суб'єктивних мотивів.
- Досліджено історію становлення та доведено, що мультиплікація слугує вагомим засобом у формуванні особистості молодшого школяра загалом, та дієвим засобом стимулювання суб'єктивної зацікавленості молодших школярів до їх перегляду, зокрема. Переконані, що позитивний вплив анімації для дітей при правильному доборі програми мультфільмів може стати оптимальним посібником для розвитку мислення, зростанні творчого потенціалу учнів початкових класів.
- Виокремили значення мультфільму, як виду екранного мистецтва, у формуванні особистості дитини крізь призму його впливу на такі сфери та їх показники: *емоційний розвиток, розвиток креативності, соціальну*

адаптацію, розвиток критичного мислення, самодисципліну та наполегливість. У формуванні моральних мотивів, моральних переконань учнів початкових класів, ми зазначили яку роль відіграє мультфільм.

- Проведено дослідження та виявлено як застосування мультфільмів про інклюзивність в освітньому процесі можливе з урахуванням особливостей стимулювання суб'єктивної зацікавленості молодших школярів, кожній із яких ми дали теоретичне обґрунтування та апробували в ході проведеного дослідження за допомогою методу анкетування (Google Form) **56** вчителів-практиків м.Чернівці та Чернівецької області, а також студентів-практикантів спеціальності 013 «Початкова освіта» Чернівецького університету ім.Ю.Федьковича, факультету педагогіки, психології та соціальної роботи.
- Наповнення освітнього процесу в сучасній початковій школі повинно бути побудоване на урахуванні особливостей, які нами було ґрунтовно охарактеризовані: *застосування вчителем різноманітних форм, методів, та прийомів у роботі над мультфільмом про інклюзивність; формування активності та залученості учнів класу до роботи над мультфільмом опісля колективного перегляду; сприяння емоційно-ціннісному розвитку молодшого школяра; формування у молодших школярів толерантного ставлення і прийняття дітей з ООП.*
- Обґрунтована та проаналізована методична система роботи (за *О.Гордійчук*) та систематизовані рекомендації щодо стимулювання суб'єктивної зацікавленості молодших школярів до перегляду мультиплікаційних фільмів про інклюзивність з молодшими школярами.
- За результатами впровадження ми помітили цікаві види роботи та відповіді учнів, що доводить факт цілковитої ефективності обраного екранного засобу у формуванні особистості молодшого школяра. Обґрунтовано, що методична система в процесі аналізу з учнями мультфільмів про інклюзивність в освітньому процесі не тільки цікава учням, не тільки сприяє оптимізації процесу навчання, але й справляє великий вплив на

поведінку, на вчинки, на діяльність молодшого школяра, та стимулює їх об'єктивні зацікавленість до їх перегляду. Доведено, що «суб'єктивна зацікавленість молодших школярів зростає за умов використання *методів емоційної зацікавленості, розвитку творчого інтересу, розвитку творчих здібностей школярів*. Доцільність використання цих та інших методів вбачаємо в інтеграції з *різними видами традиційного та нетрадиційного малювання, ліплення героїв мультфільмів, ігровими прийомами, в комунікації, інтеракції та соціалізації молодших школярів*.

- Таким чином, *теоретичне значення дослідження* полягала в здійсненні аналізу основних чинників та обставин впливу мультфільмів на особистість молодших школярів та в обґрунтуванні концептуально-методичних аспектів стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність.
- *Практичне значення нашого дослідження* полягало в розробці практико-орієнтованої можливості для вчителів початкових класів та методичному супроводі студентів-практикантів спеціальності 013 «Початкова освіта» впродовж проходження педагогічних практик «Перші дні дитини в школі та педагогічна неперервна практика» (Ч.2.), «Педагогічна (професійна) практика» щодо впровадження мультфільмів про інклюзивність як засобу стимулювання суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до їх перегляду.

Проведене нами магістерське дослідження не вичерпує усіх аспектів визначеної проблеми. Вважаємо, що заслуговує на увагу проведення констатувального та формувального етапу педагогічного дослідження та виокремлення психолого-педагогічних умов формування суб'єктивної зацікавленості в молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Берг, Л. Моральні цінності та виховання дітей: підходи та стратегії Режим доступу: // <https://osvita.ua/vnz/reports/psychology/27613/>
2. Бех І. Д. (2003). *Виховання особистості : У 2 кн. / І. Д. Бех. - К. : Либідь, 2003. – 180 с.*
3. Валдайцев, С.В. Процес сприйняття реклами. Режим доступу : <http://www.referatik.com.ua/subject/68/31585/?page=2>
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови (2009). / *Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. – К., Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.*
5. Вікіпедія. Піраміда потреб Абрагама Маслоу. Режим доступу: // https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%96%D1%80%D0%B0%D0%BC%D1%96%D0%B4%D0%B0_%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1_%D0%90%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BC%D0%B0_%D0%9C%D0%B0%D1%81%D0%BB%D0%BE%D1%83
6. Вікіпедія. Режим доступу: // <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A6%D1%96%D0%BA%D0%B0%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C>
7. Волик Л.В. (2019). Анімація як нове явище вітчизняної педагогічної науки. *Шлях освіти. Зас.: Міністерство освіти України, Академія педагогічних наук України. - К. : Педагогічна преса, 2019. - №1. С. 6-9.*
8. Волик Л.В. (2011). Комп'ютерна анімація як еволюційний інструментарій медіаосвіти. *Шлях освіти : Науково-методичний журнал. - 2011. - № 2. С. 29-33.*
9. Гавриш Н. В. (2013). Вплив мультфільмів на формування моральної свідомості дітей. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. - №13. – 2013. С.103-110.*
10. Гарднер, Х. Мистецтва та інформаційне оточення дитини Режим доступу: // [https://lib.iitta.gov.ua/2509/1/14_\(1\)_svir.pdf](https://lib.iitta.gov.ua/2509/1/14_(1)_svir.pdf)

11. Гертц, Р. Моральний розвиток у дітей: психологічні аспекти Режим доступу: // <https://osvita.ua/vnz/reports/psychology/27613/>
12. Гиркін І. В. (2009). Нові підходи до організації навчального процесу з використанням сучасних комп'ютерних технологій. *Інформаційні технології*. – 1998. – № 6. С. 12-15.
13. Гончаренко С. У. (1997). Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. – 374 с.
14. Гордієнко Д.О. (2012). Вплив анімаційних фільмів на рівень тривожності дітей молодшого шкільного віку. *Вісник ДНУ. Серія: Педагогіка і психологія*, 2012, вип.18, Т.20, №9/1.С.34-39.
15. Гордійчук О. & Машина Д. & Савчук О. (2023). Характеристика особливостей стимулювання суб'єктивної зацікавленості молодших школярів до перегляду мультфільмів про інклюзивність». *Міжнародній науково-практичній конференції «Scientists and existing problems of human development», 14-17 листопада 2023 р., Загреб, Хорватія.*
16. Гордійчук О.Є., (2015). Концептуально-методичні основи роботи над мультиплікаційними фільмами в початковій школі як вимога часу *Початкова школа*. – № 5. – 2015. С. 6-11.
17. Гриневич Л. (2022) Концептуальні ідеї реформи «Нова українська школа» у світлі української педагогічної думки. *Український педагогічний журнал*. № 4. С. 98-111.
18. Гуцал А. Л. (2018) Психологічні механізми сприйняття рекламної продукції дітьми. С. 154-156.
19. Данилов М.О. Проблема виховання самостійності учня Режим доступу: // [https://lib.iitta.gov.ua/2509/1/14_\(1\)_svir.pdf](https://lib.iitta.gov.ua/2509/1/14_(1)_svir.pdf)
20. Джеральд Маслоу. Motivation and Personality Режим доступу: // https://www.phantastike.com/practic_psychology/group_counseling/pdf/
21. Електронний іституційний репозитарій Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини режим доступу: // <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/899/1/ESTETYChNYI%20SMAK%2>

0YaK%20SKLADOVA%20ESTETYChNOI%20KULTURY%20MAIBUTNO
HO%20PEDAHOHA.pdf

22. Енциклопедія сучасної України: Анімація Режим доступу : // ukranimation.blogspot.com/p/1926.html.
23. Єсипова Б.П. Психологія розвитку дитини. Режим доступу: // [https://lib.iitta.gov.ua/2509/1/14_\(1\)_svir.pdf](https://lib.iitta.gov.ua/2509/1/14_(1)_svir.pdf)
24. Жан Піаже Режим доступу: // [Теорія когнітивного розвитку Жана Піаже: 4 стадії \(simplypsychology.org\)](http://Теорія когнітивного розвитку Жана Піаже: 4 стадії (simplypsychology.org)
25. Жан-Поль Сартрома. Режим доступу: // <https://www.iep.utm.edu/sartre-ex/>
26. Зайцева А.В. (2023). Моральний зміст передач українського дитячого телебачення. *Культура України. – Випуск 41.С.23-27.*
27. Закон України “Про освіту” .Законодавчі акти України з питань освіти: За станом на 1 квітня 2004 року *Офіційне видання. – К.: Парламентське вид-во, 2004. – С. 21-52.Закон України «Про захист суспільної моралі» // Голос України. —13 січня 2014 р.*
28. Замашна С. М. (2015). Виховання естетичного ставлення старшокласників до творів мистецтва української діаспори: *автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук: спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання». К., 2015. –28 с.*
29. Іванчук М. Г. (2000). Інтегративний характер формування моральних якостей особистості молодшого школяра. *Педагогіка і психологія. – 2000. – № 1. С. 66 – 72.*
30. Історія української анімації – чи повернеться колишня слава? Режим доступу : ukraine.ui.ua/ua/.../istoriya-ukrainskoj-animats.
31. Кант. Режим доступу: // <https://www.iep.utm.edu/kantmeta/>
32. Карл Роджерс. Про становлення особистості Режим доступу: // [Car Finance Loans | New & Used Car Buying Help \(carlrogers.info\)](http://Car Finance Loans | New & Used Car Buying Help (carlrogers.info)
33. Квашук О. В. (2018). Психологічні чинники впливу телебачення на становлення моральної свідомості молодших школярів : *автореф. дис. на здоб. Наук. ступ. канд. психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова*

- психо-логія» / О.В. Квашук; Прикарпат. Нац. ун-т ім. В. Стефаника. — Івано-Франківськ. — 20 с.*
34. Колодко А. (2022). Українська мультиплікація як самобутній вид образотворчого мистецтва. *Народознавчі зошити. -№ 5 (119)–168 с.*
 35. Максимовська Н.О. (2023) Анімація в сучасних зарубіжних дослідженнях: соціально-виховний аспект. *Вісник, випуск 41. С.23-29.*
 36. Масол Л.М. (2016). Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів. *Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2016.— 256 с.*
 37. Масол Л.М. Мистецтво (2016) : підручник для 3-го кл. загальноосвіт. навч. закл. *К. : Генеза – 144 с.*
 38. Меріем-Вебстер Режим доступу: // [Merriam-Webster: America's Most Trusted Dictionary](#)
 39. Моріс Мерло-Понті Режим доступу: // <https://www.iep.utm.edu/merleau/>
 40. Мультфільм у початковій школі / укладачі О. Є. Гордійчук, І. В. Кушнір. – методичний посібник. *Ч. 1. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2016. – 126 с.*
 41. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні. Книга класного керівника: Довідково-методичне видання. *Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2015. - 560 с.*
 42. Нельсон, К. Естетичний розвиток у дітей: теорії та практики. Режим доступу: // <http://studentam.net.ua/content/view/3583/97/>
 43. Павелків Р.В. (2004). Розвиток моральної свідомості та самосвідомості у дитячому віці. Монографія. *Рівне: Волинські обереги, 2004. - 248 с.*
 44. Педагогічний словник. Режим доступу: // [Гончаренко С.У. Український педагогічний словник ОНЛАЙН \(edu-lib.com\)](#)
 45. Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про захист суспільної моралі» (щодо державного нагляду (контролю) у сфері захисту суспільної моралі)» Режим доступу : www.moral.gov.ua/.
 46. Психологіс. Режим доступу: // http://psychologis.com.ua/aktivnost_lichnosti.htm

47. Рудницька О.П. (2005). Педагогіка: загальна та мистецька : навч. Посібник. *Тернопіль : Навчальна книга – Богдан. – 360 с.*
48. Сартр, Жан-Поль. Буття і ніщо. Есе з феноменологічної онтології людини
Режим доступу: // www.iep.utm.edu
49. Северенчук Н. (2007). Вплив анімаційних фільмів на розвиток психічних процесів дитини. *Психолог . 2007 . №4 . С.17-21.*
50. Сітцева М. (2013). Сутність та структура мультиплікаційного образу. *Психологія особистості. 2013. -№1(4).С.165-172.*
51. Словник іншомовних слів Режим доступу: // <https://www.jnsm.com.ua/sis/index.shtml>
52. Словник психологічних термінів Режим доступу: // [Підручник_Загальна_психологія_2023.pdf \(vps-education.co.ua\)](http://vps-education.co.ua/Підручник_Загальна_психологія_2023.pdf)
53. Словник української мови Режим доступу: // <https://slovnyk.ua/>
54. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5-ти (1976). Т. 4 К. : «Радянська школа».1976. 640 с.
55. Тлумачний словник української мови Б. Грінченка Режим доступу: // <http://grinchenko.kubg.edu.ua/index.php/z-arkhivnoji-skarbivni/slovnyk-hrinchenka>
56. Українське анімаційне кіномистецтво [Електронний ресурс]. Режим доступу : // www.subject.com.ua/textbook/art/.
57. Чорна Л. (2017). Вплив сучасного телебачення на внутрішній світ і поведінку дитини. *Психолог . №4. С.22-25.*
58. Шайкіна О. О.(2004). Про вплив телебачення на формування моральних якостей і естетичних цінностей особистості дитини дошкільного і молодшого шкільного віку. *К.,Т. 6, ч. 4.С. 364–368.*
59. Якою була українська анімація [Електронний ресурс]. Режим доступу : // ukraine.ui.ua/ua/.../istoriya-ukrainskoj-animats.
60. Animation Art: From Pencil to Pixel, the World of Cartoon, Anime, and CGI
Режим доступу: // <https://www.amazon.com/Animation-Art-Pencil-Pixel-Cartoon/dp/0060737131>

61. Animation: A World History by Barry Purves Режим доступу: // <https://www.amazon.co.uk/Basics-Animation-Stop-motion-Barry-Purves/dp/2940373736>
62. Bandura, A. Moral Disengagement: How People Do Harm and Live With Themselves Режим доступу: // <https://psycnet.apa.org/record/2015-43532-000>
63. Cline, F., Fay, J. Parenting with Love and Logic: Teaching Children Responsibility Режим доступу: // <https://www.amazon.com/Parenting-Love-Logic-Teaching-Responsibility/dp/0891093117>
64. Gardner, H. (2011). Art, Mind, and Brain: A Cognitive Approach to Creativity. Basic Books. Режим доступу: // <https://www.amazon.com/Art-Mind-Brain-Cognitive-Creativity/dp/0465004458>
65. Haidt, J. The Righteous Mind: Why Good People Are Divided by Politics and Religion Режим доступу: // <https://www.amazon.com/Righteous-Mind-Divided-Politics-Religion/dp/0307455777>
66. The Behavior of Organisms (1999) Режим доступу: // <https://www.jnsm.com.ua/sis/index.shtml>
67. Inclusive Education: A Practical Guide to Supporting Diversity in the Classroom" by Richard Rose. Режим доступу: // <https://synonymy.info/>
68. International Journal of Inclusive Education, Journal of Research in Special Educational Needs" та "Disability & Society" Режим доступу: // <https://www.routledge.com/Understanding-Animation/Wells/p/book/9780415115971>
69. Kennedy, Robert E. John Dewey, His Contribution to the American Tradition. Режим доступу: // https://deweycenter.siu.edu/_common/documents/works-about-dewey-2016.pdf
70. Kohlberg, L. The Philosophy of Moral Development: Moral Stages and the Idea of Justice Режим доступу: // <https://www.amazon.com/Philosophy-Moral-Development-Stages-Justice/dp/0060647604>
71. Studentam. Режим доступу: // <https://studentam.net.ua/content/view/10830/86/>

72. The Arts and Human Development - Howard Gardner, Katie Davis, and others
Режим доступу: // [https://lib.iitta.gov.ua/2509/1/14_\(1\)_svir.pdf](https://lib.iitta.gov.ua/2509/1/14_(1)_svir.pdf)
73. The Oxford Dictionary of Film Studies Режим доступу: // <https://rozetka.com.ua/134885687/p134885687/>
74. Wells, P. Understanding Animation Режим доступу: // <https://www.routledge.com/Understanding-Animation/Wells/p/book/9780415115971>

ДОДАТКИ

АПРОБАЦІЯ МАТЕРІАЛІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Додаток А

**АНКЕТА ДЛЯ ПЕДАГОГІВ
«МУЛЬТФІЛЬМИ ПРО ІНКЛЮЗИВНІСТЬ
ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ»**

1. Чи застосовуєте в освітньому процесі демонстрування мультфільмів для молодших школярів?

Так

Ні

Не використовую, але збираюся це зробити найближчим часом

Ніколи не буду цього робити

2. Чи рекомендували би Ви застосовувати мультфільми з метою формування особистості молодшого школяра?

Так

Ні

Не повною мірою

Важко визначитися

Не замислювався над цим

2. Яке Ваше ставлення до мультфільмів про інклюзивність?

Позитивне

Негативне

Не замислювався над цим питанням

Питання для роздумів

Це невідворотній процес, який треба сприймати як виклик часу

3. Які мультфільми про інклюзивність Вам відомі? Напишіть, або перелічіть їх назви.

- 4. Якщо у Вас все ж таки був досвід застосування мультфільмів про інклюзивність в освітньому процесі, пригадайте, яким був рівень зацікавленості учнів класу до сюжету мультфільму?**

Дуже високий

Високий

Середній

Низький

Дуже низький

- 5. Яким методам роботи над мультфільмами Ви віддасте перевагу? Перелічіть найефективніші з них.**

- 6. Яка цінність мультфільмів про інклюзивність для учнів початкових класів? Проранжуйте 5 запропонованих аспектів у порядку зростання їх важливості та першочерговості (від 1 до 5 місця).**

Формують суб'єктивну зацікавленість до унікальності кожної людини.

Допомагають глибше зануритися в емоції та почуття.

Формують толерантне ставлення до всіх дітей, незалежно від особливостей.

Розвивають включеність до загальнолюдських цінностей.

Створюють умови для інтеграції загальнолюдських цінностей в собі.

- 7. Які особливості мультфільмів про інклюзивність викликають найбільші труднощі в роботі з учнями? Проранжуйте 5 запропонованих аспектів у порядку зростання їх важливості та першочерговості (від 1 до 5 місця).**

Сприйняття учнями мультфільму у формі окремих сюжетних епізодів.

Тривале обговорення з учнями діалогів та пошук причинно-наслідкових зв'язків.

Нестійка увага та пам'ять у процесі сприйняття.

Обмежений життєвий досвід учнів, який заважає зрозуміти сюжетну лінію мультфільму про інклюзивність.

Не розуміння молодшими школярами прихованих значень та моральних викликів, які містяться в діях та словах героїв.

8. Чи вважаєте актуальним і необхідним, для Вашої професійно-методичої готовності, розробку дослідниками методичної системи роботи та практичних рекомендацій щодо роботи над мультфільмами про інклюзивність?

Звісно

Ні

Радше абстрагуюся

Не замислювалася над цим питанням

9. Які Ви можете порекомендувати особливості роботи вчителя з метою підсилення суб'єктивного інтересу молодших школярів в процесі аналізу мультфільмів про інклюзивність?

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА ОПРАЦЮВАННЯ МУЛЬТИПЛІКАЦІЙНОГО ФІЛЬМУ ПРО ІНКЛЮЗИВНІСТЬ «МОТУЗКА»

6. Мотивація до перегляду мультфільму про інклюзивність.

6.1. Створення готовності до сприйняття мультфільму про інклюзивність.

6.2. Створення позитивної атмосфери. Гра «Чим ми схожі?»

Діти стоять у колі. Вчитель запрошує в коло одного з учасників на основі якого-небудь реального чи уявного схожості з собою. Наприклад: «Марта, вийди, будь ласка, до мене, тому що у нас з тобою однаковий колір волосся (або ми схожі тим, що ми жителі Землі, або ми одного зросту і т.д.)». Марта виходить в коло і запрошує наступного учасника, не забувши назвати його по імені. Гра продовжується до тих пір, поки всі не опиняться в колі.

- Бачите діти, ми всі різні, але у нас є щось спільне. Нам цікаво дружити один за одним, тому що ми не схожі, але маємо спільні риси характеру, зовнішності.

Відмінності доповнюють і збагачують суспільство. Щоб жити в світі, людям треба навчитися жити, вирішуючи проблеми і завдання на основі взаєморозуміння.

6.3. Вправа «Квітка толерантності»

Діти називають характеристики людини, що асоціюються з поняттям толерантності виходять до дошки і записують на пелюстках квіточки.

Толерантність – це терпеливість. Це термін, який означає, що ви терпите думки інших, навіть якщо ви не погоджуєтесь. Це мистецтво жити у світі різних

людей та ідей, виявляти свою точку зору, але при цьому адекватно сприймати думки інших людей, не порушуючи їх права та свободу.

7. Перегляд та сприймання анімаційного фільму про інклюзивність.

Перегляд мультфільму «Мотузки».

- Зараз ми переглянемо мультфільм [Мотузки / Веревки](#)

7.1. Аргументування учнями первинного особистісного емоційно-ціннісного ставлення до анімаційного фільму.

7.1.1. Бесіда за змістом.

- Чи сподобався вам мультфільм?
- Яке враження у вас виникло опісля першого перегляду?
- Як діти сприйняли нового однокласника ?
- А чому вони на нього так відреагували?
- Хто подружився з хлопчиком?
- Як змінилося життя хлопчика з появою подруги Марійки?
- Як реагували друзі Марії на те що вона дружила із новим однокласником?
- Ким Марія стала у майбутньому?
- Чи притаманна героям мультфільму дружба, любов? Розкажіть про ситуації, які це підтверджують.
- Яким якостям ми можемо повчитися у Марійки?
- За якими героями вам було цікаво спостерігати?
- Чи приніс вам перегляд мультфільму задоволення?

7.2. Словникова робота, естетико-мистецтвознавча та інклюзивна пропедевтика.

7.2.1. Розповідь вчителя.

- Тільки що, ви мали змогу переглянути мультфільм про життя особливого хлопчика. Багато з вас щодня дивляться мультфільми, кожен має навіть свій улюблений мультфільм, який готовий дивитися беззупину. Та чи знаєте ви, як створюється мультфільм, хто працює над його створенням і що робить мультфільм таким цікавим, що він подобається усім.

Мультфільм – це один з різновидів фільму, який створюється переважно для дітей і складається із зображення, звуку, кольору, часової і просторової характеристики.

- А тепер давайте познайомимося з усіма цими словами ближче, для того, щоб дізнатися, чому без них цікавий мультфільм, який викличе у нас захоплення, просто неможливий.

Зображення – це те, що ми бачимо на екрані. Зображення в мультфільмах кольорове, адже представлене різноманіттям кольорів. Також для нього характерний звук. Уявіть собі зображення без звуку, чи зрозуміли би ми про що йдеться в такому мультфільмі? А який мультфільм ви б обрали для перегляду кольоровий чи чорно-білий? Чому?

Також однією з особливостей мультфільму є просторово-часова характеристика. Просторова характеристика вказує на місце, де відбувається дія в мультфільмі, а часова – на період часу, коли ця дія відбувається (вдень, вночі, в минулому, в майбутньому, влітку, взимку і т.д.)

Слово контраст означає протилежність. Містера Контраста можна зустріти в усіх видах мистецтва. У нашому мультфільмі також був присутній містер Контраст. Найчастіше його можна було побачити в музиці, яка супроводжувала мультфільм протягом всього часу. Контраст у музиці нам допомагали відчутти друзі музики: динаміка, темп і характером музики.

А чи цікаво вам дізнатися, хто ж створює мультфільми?

Над створенням мультфільму працює багато людей різних професій: письменники, художники, режисери, актори, композитори та ін. Тому мультфільм включає в себе синтез мистецтв.

2.3. Спостереження на елементарному рівні за особливостями художньо-образної мови твору.

- Де відбуваються події мультфільму?
- Що ви можете сказати про сюжет цього мультфільму, який він
- Вам цікаво було його дивитися?
- Чи захоплювали вас події, які відбувалися в мультфільмі? Чим саме?

- Ви помітили, що події, які відбувалися в мультфільмі були різноманітними: були веселі кумедні ситуації й були сумні моменти?
- Наведіть приклади ситуацій, які вам видалися смішними.
- Наведіть приклади сумних подій.
- Як ви гадаєте, яка головна думка цього мультфільму?

8. Інтерпретація учнями змісту та занурення до осмислення анімаційного фільму про інклюзивність.

8.1. Інтерпретація та осмислення на елементарному рівні ідейної та сюжетної ліній мультфільму про інклюзивність.

- Яким ми бачимо його на початку мультфільму?
- Як діти ставилися до нього коли вперше побачили його?
- Чи правильно вони зробили? Чому?
- Яким є образ Марійки на початку мультфільму?
- Чи зраділа Марійка коли дізналася що буде новий однокласник ?
- Чи перестала Марійка дружити з хлопчиком коли його побачила?
- Які риси характеру вам подобається у Марійки?

Ми можемо зробити висновок, що ми повинні бути наділені такими рисами характеру, як Марійка. Вона володіє всіма рисами притаманні толерантності.

9. Залучення учнів до продуктивної творчої взаємодії.

9.1. Організація та представлення креативного простору.

9.2. Створення художніх образів, сюжетів, сценаріїв у процесі продуктивної творчої взаємодії.

- В нас є різні риси характеру дітей. Нам потрібно вибрати, які риси в толерантної людини, а які в інтолерантної.

- Кому із мультфільму притаманна риса характеру як толерантність?
- Чи сподобався вам образ головної героїні?
- А зараз ми будемо намалювати Марійку. А я підкажу, як і які частини тіла потрібно малювати крок за кроком.
- ✓ Намалюй овал — голову потім маленьку шию і прямокутник — тулуб.
- ✓ Знизу домалюй ще один прямокутник, розділи навпіл. Це ноги. Намалюй руки-прямокутники. На верхньому великому прямокутнику зроби заокруглення від шиї до рук — це плечі.
- ✓ Зітри зайві лінії на плечах. Намалюй горловину кофти, лінії-шви (але не до кінця), де рукава з'єднуються з основною частиною кофти. Тепер намалюй черевики і кисті рук. Детальну схему, що показує, як намалювати руки, дивись праворуч.
- ✓ Беремося за малювання голови. Спочатку намалюй хрестик — він вкаже на середину голови і визначить місце розташування очей. Дві дуги, дві крапочки і одна маленька дужка внизу голови — це верх очей, майбутній ніс і губи. На рівні носа і очей будуть розташовуватися вуха
- ✓ Домалюй очі, на місці крапок намалюй маленькі кружечки — ніздрі. Тепер переходь до брів і волосся.
- ✓ Зітри зайві лінії і легкими рухами олівця познач складки на одязі. Додай деталі. Вітаю! Малюнок готовий.

3.3. Збагачення індивідуального художньо-естетичного досвіду учня.

3.3.1. Ситуативна гра «Я – на місці героя».

- Зараз я пропоную вам зіграти в гру «Я- на місці героя». Уявіть, що ви опинилися на місці хлопчика. Я буду давати кожному з вас по черзі запитання, а ви відповідати на нього. Але для цього треба уявити себе ним, намагатися відчувати те, що б відчув він у цей момент. Давайте спробуємо.

- Які в тебе були емоції коли тебе вчителька залишила з новими однокласниками, яких ти не знаєш?
- Що ти відчув, коли вперше побачив своїх однокласників?
- Які в тебе були емоції коли всі діти відсувалися від тебе і не хотіли сидіти поруч?
- Які емоції викликала у тебе перша зустріч з Марійкою?
- Що ти відчув, коли з тобою ніхто не хотів гратися?
- Що ти відчув, коли Марійка почала гратися із тобою?
- Які емоції виникли у тебе коли у тебе з'явилася справжня подруга?
- Чи щасливий ти, від того, що зустрів Марійку?

10. Стимулювання до усвідомлення та прийняття учнями процесів інклюзивності.

10.1. Аргументування учнями вторинного особистісного емоційно-ціннісного ставлення до мультфільму про інклюзивність.

10.1.1. Стимулювання художньо-образного мислення, проявів уяви та інтуїції.

- Якою ви зобразили головну героїню мультфільму?
- Якими кольорами ви розмалювали малюнок: сірими чи яскравими?
- Чи хотіли ви бути наділені такими рисами характеру як Марійка?
- Чи сподобався вам мультфільм?
- Що нового ви для себе зрозуміли?
- Якими ми повинні бути по відношенню до інших людей?
- Чию поведінку ви засуджуєте?
- Чого навчив нас мультик?

10.2. Групова робота.

- А зараз ми об'єднаємося у групки. Нам потрібно скласти прислів'я. Є початок прислів'я а треба знайти кінець, тобто продовження.

1 Група

Друга за гроші-	не купиш
Добре роби -	добре й буде.
Хочеш собі добра,	не роби нікому зла.

2 Група

Друга шукай,	а найдеш — тримай.
Буде добре,	як мине зле
Де є добрі люде,	там біди не буде

10.3. Презентація вчителем особистісно-значущого значення мультфільму про інклюзивність, співзвучного зі спогадами дитинства та епізодами з дорослого життя.

10.3.1. Слово вчителя до учнів.

- *Маю велику надію, що мультфільм «Мотузки» яскраво продемонстрував нам про таку важливу і необхідну рису людини – толерантність у ставленні один до одного і до всіх людей на планеті Земля.*

**МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА ОПРАЦЮВАННЯ
МУЛЬТИПЛІКАЦІЙНОГО ФІЛЬМУ ПРО ІНКЛЮЗИВНІСТЬ
«СОЛОВЕЙКО З ОДНИМ КРИЛОМ»**

1. Мотивація до перегляду мультфільму про інклюзивність.

1.1. Створення готовності до сприйняття мультфільму про інклюзивність.

1.2. Скерована бесіда з елементами гри.

- Діти, пропоную розпочати урок з гри «Пазли». Перед вами лежить конверт з пазлами, вам потрібно зібрати картинку та назвати, кого ви там побачили? *(робота в групі).*

- Як ця пташка називається?

- На яких уроках ми говорили про птахів?

- Що ви про цього птаха? *(перелітний, голосно красиво співає тощо)*

1.2. Розповідь вчителя про соловейка.

- Дзвінко й красиво співають солов'ї. Вони починають співати, повернувшись в рідні краї. Співають лише самці, бо вони повертаються першими. Спочатку спів солов'я можна почути тільки вранці та ввечері, а потім якийсь час він співає безперервно, приваблюючи самку. Окрім того, пісня слугує сигналом для інших птахів, що територія зайнята. Спів солов'я відрізняється від співу інших птахів. Неможливо знайти солов'їв, які б співали однаково.

- Сьогодні пропоную нам всім переглянути мультфільм «Соловейко з одним крилом», поринути в історію однієї сім'ї, де народився соловейко з одним крилом, а також простежимо за їх життєвими випробуваннями.

2. Перегляд та сприймання анімаційного фільму про інклюзивність

<https://www.youtube.com/watch?v=nmgKPeKPufk>

2.1. Аргументування учнями первинного особистісного емоційно-ціннісного ставлення до анімаційного фільму.

2.1.1. Бесіда за змістом.

- Чи сподобався мультфільм?
- Хто народився у Соловейка з Солов'їхою?
- Яким було пташеня?
- Чи задоволені були птахи здоров'ям Солов'ятка?
- Як проминуло літо пташеняти?
- Чому засумували батьки?
- Яким росло пташеня?
- Який настрій у вас викликав початок мультфільму?
- Які почуття у вас виникли наприкінці? (*радість*)

2.Словникова робота, естетико-мистецтвознавча та інклюзивна пропедевтика.

2.2.1.Повідомлення вчителем.

<https://www.youtube.com/watch?v=ccxHnE9e3VM>

Усе почалося з казки, яку написав лікар-психолог Олег Романчук. Ця книга дуже сподобалась хлопчику, якому було 12 років, і він дитина з особливими потребами. Ідея виліпити фільм з пластиліну народилася під час занять Лесика на гуртку з декоративно-прикладного мистецтва, де він розвивав дрібну моторику рук.

Спільними зусиллями Лесика, його батьків, а також волонтерів-однодумців на основі цієї повчальної друкованої казки було створено у 2018 році анімований пластиліновий мультик «Соловейко з одним крилом».

2.2.2. Словникова робота.

Шкаралупка - тверда або м'яка зовнішня оболонка яйця.

Витьохкувати - співати, тьохкаючи (про соловейка).

Сахнулися - злякатися, здригнутися, різко відсторонитися.

2.3. Спостереження на елементарному рівні за особливостями художньо-образної мови твору.

2.3.1. Демонстрація обкладинок книги «Соловейко» різних авторів.

- Зараз ми переглянемо як змінилася обкладинка книги різних авторів.

- Увага на дошку:

- (05:16 - 05:33) - Що зробили друзі для Соловейка, щоб він зміг відчутти висоту польоту? (*Сплели кошик.*)
- (05:55 - 06:23) - Яку істину передають з уст в уста? (*Що не сила крил і величина дзьоба робить птаха справжнім, а пісня, що живе у серці.*)

3.2. Збагачення сенсорної та емоційно-почуттєвої сфер учня в процесі перегляду мультиплікаційного фільму.

3.3. Повторна бесіда за змістом мультфільма.

- Ми з вами ще раз переглянули мультфільм і ще більше дізналися про характерні риси героїв. Тож пригадайте, як виглядало Солов'ятко? (*Маленьке кумедне з великими гарними оченятами, але з одним крилом*)
- Хто Солов'яткові допоміг пізнати світ? (*Батьки, сестричка і друзі*)
- Якою була сестричка? (*Здібною, веселою, турботливою*)
- Чи цуралася вона свого братика? (*Ні, вона йому допомагала*)
- У вас серед друзів чи знайомих є схожі на Солов'ятко?
- Чи ви допомагаєте їм?

3.4. Тестування.

1. Хто допоміг соловейку пізнати висоту польоту?

- А) згряя солов'їв
- Б) сестричка із друзями ✓
- В) совенята

2. Назва мультфільма.

- А) "Соловейко і мати"
- Б) "Соловейко з одним крилом" ✓
- В) "Соловейко і тато"

3. Головні герої.

- А) Солов'їха - мати, Соловейко - тато, Солов'ятко. ✓
- Б) Солов'їха - мати, Соловей - тато, Соловіт.

4. Де відбуваються події, описані в казці?

- А) В саду.
- Б) Чуловому лісі. ✓

В) Великому парку.

5. Чому засумували батьки?

А) Пташатко було велике

Б) Пташатко мало два крила

В) Пташатко мало одне крило ✓

6. Що батьки-солов'ї вирішили на сімейній раді?

А) Покинути Солов'ятко.

Б) Не покидати Солов'ятко. ✓

В) Полетіти зі зграєю.

4. Залучення учнів до продуктивної творчої взаємодії.

4.1. Організація та представлення креативного простору.

4.1.1. Розвиток загальних і спеціальних мистецьких здібностей учнів.

- Як ви вважаєте, чи є ми частиною цього великого світу, в якому так важливо, щоб кожен знайшов своє місце, щоб пісня кожного пролунала і була почута ?

4.2. Створення художніх образів, сюжетів, сценаріїв у процесі власної елементарної творчості.

Пропоную вам на мить стати художниками-мультиплікаторами і створити свій сюжет цього мультфільму. Спробуйте передати веселий настрій Солов'я. Намалюйте його на аркуші паперу.

4.3. Збагачення індивідуального художньо-естетичного досвіду учня.

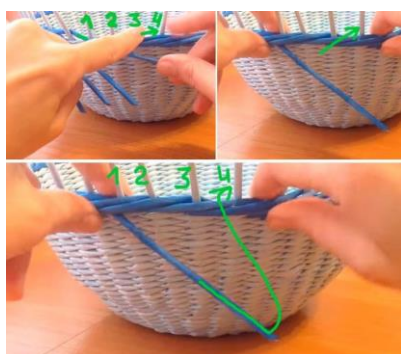
4.3.1. Робота в групі. Створення образів.

Ми з вами об'єднаємося у 4 групи:

1-2 група – створюють Солов'ятко із сім'єю та друзями, за допомогою пластиліну. Постарайтесь відтворити їх форму, крила, очі, емоції тощо.

3 група – працює над створенням кошика для Солов'ятка із ниток.

4 група – робить декорації з кольорового паперу. (Аплікація)

4.3.2. Художньо-творча самореалізація.

5. Стимулювання до усвідомлення та прийняття учнями процесів інклюзивності.

5.1. Аргументування учнями вторинного особистісного емоційно-ціннісного ставлення до мультфільму про інклюзивність.

- Чи відомі вам мультфільми з подібним сюжетом?
- Чи хотіли б ви переглянути ще кілька подібних мультфільмів?
- Поміркуйте, чи хотіли б ви мати таких друзів, як наші герої?

5.2. Презентація вчителем особистісно-значущого значення мультфільму про інклюзивність, співзвучного зі спогадами дитинства та епізодами з дорослого життя.

- Ви знаєте, діти, а я вперше разом з вами переглянула цей мультфільм. Він наштовхнув мене на думки, що хтось народжується здоровим, а в когось зі здоров'ям не все гаразд. У хворої людини страждає не лише тіло, а й душа, особливо, коли її ніхто не чує, не зважає на її страждання. Сподіваюсь, що ця казка дасть великий поштовх до переосмислення власних життєвих цінностей та формування засад толерантного ставлення до дітей з особливими потребами. Бо турбота, тепло сердець, увага є для них чи не найважливішими ліками. Як говорить народна мудрість «Не дивіться на вади мої, краще гляньте у душу мою...».

Я бажаю вам частіше прислухатися до свого серця і творити добрі вчинки щиро та від душі, не чекаючи подяки.

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА ОПРАЦЮВАННЯ МУЛЬТИПЛІКАЦІЙНОГО ФІЛЬМУ ПРО ІНКЛЮЗИВНІСТЬ «ЖИВ БУВ ЧОРНИЙ КІТ»

1. Мотивація до перегляду мультфільму про інклюзивність.

1.1. Створення готовності до сприйняття мультфільму про інклюзивність.

1.2. Скерована розповідь вчителя з елементами бесіди.

- Сьогодні ми з вами поговоримо про тих, кого ви бачите щодня на вулиці, по телебаченню та в соціальних мережах. Я назву вам декілька цікавих фактів, а ви спробуйте вгадати, про кого йде мова.

- вони підстрибують на висоту, більшу в п'ять разів за власний зріст;
- може пити солону морську воду без ризику для здоров'я;
- має приблизно по 12 вусів з кожного боку;
- починає впевнено їсти лише після трьох спроб дегустації;

- Як ви думаєте, про кого йде мова? (правильно – про котика)

- А чи є у вас вдома такий домашній улюбленець, як котик?

- Який він? Опишіть його зовнішність та риси характеру.

Тож, бачимо, що у кожного з вас різні та унікальні котики, яких ви дуже любите.

- Дітки, що ви уявляєте, коли я кажу «чорний кіт»?

- Чи чули ви колись прикмети про чорного кота? Які вони були?

А зараз уявімо, що чорний кіт – це звичайна людина. То що ж йому робити, якщо йому назустріч також трапиться чорний кіт?

- Старі прикмети навіяли нам переконання про те, що якщо кіт чорний – це до лиха. Але ж ми нічого більше не знаємо про них, ми не можемо відчувати те, що відчувають вони у цей момент, коли всі його проганяють. Саме тому, я пропоную вам уявити себе маленьким чорним котиком, який хоче уваги, тепла та любові. Будь ласка, прослідкуйте свої відчуття та почуття по відношенню до котика – вашій увазі демонструю мультфільм - «Жив був чорний кіт».

2. Перегляд та сприймання анімаційного фільму про інклюзивність.

2.1. Аргументування учнями первинного особистісного емоційно-ціннісного ставлення до анімаційного фільму.

- Отже, дітки, чи сподобався вам мультфільм?
- Про кого ми подивились мультфільм? (про чорного котика)
- Так, і що ж з ним сталося? (у мультфільмі його всі починають уникати)
- Але ж чому так? (все тому, що він був чорного кольору)
- Хіба його поведінка чи вчинки були поганими? (ні)
- На вашу думку, чи справедливо вели себе люди по відношенню до чорного котика – головного героя мультфільму? Чому?
- Яка у котика була мрія? (мати хоча б дві білі плями)
- Чому саме про це мріяв котик? (він вважав, якщо матиме білі плями до нього будуть ставитися зовсім інакше)
- Чи був він правий у цьому? Люди змінили своє ставлення, коли він замастився білою фарбою?
- Чи змінився ваш настрій після перегляду? Чому?

2.2. Словникова робота, естетико-мистецтвознавча та інклюзивна пропедевтика.

2.2.1 Інформаційна довідка про фільм.

- Анімацію створено на студії «Україмафільм» у 2006 році, режисер – Юрій Марченко. Мультфільм про те, як живеться чорному коту. Через людські забобони з ним ніхто не спілкується, тому він опинився у повній ізоляції. Всьому причина – чорний колір його шерсті. Що відчуває кошенья, наскільки йому сумно і самотньо? Про це ніхто навіть не замислюється. Щоб не мати клопоту, всі його намагаються обійти десятою дорогою. Однак варто котові забруднитися у білу фарбу – ставлення до нього вмиль змінюється. Найголовніше питання, над яким пропонуємо подумати впродовж нашого уроку: Чи розумно будувати відносини з оточуючими, ґрунтуючись тільки на їхніх вроджених особливостях чи зовнішності?

2.2.2 Словникова робота.

- Журба – невеселий настрій, важкі почуття;

- Ізоляція – ухиляння від напруги та тиску в суспільстві;
- Несправедливість - відсутність відповідного ставлення до чогось або до когось;
- «Закритися в собі» - означає заглибитися у власні думки та переживання, що з часом може перерости у відлюдькуватість.

2.3. Спостереження на елементарному рівні за особливостями художньо-образної мови твору.

2.3.1 Вправа «Сніжинка».

Хід вправи:

- Часто буває так, що ми сприймаємо яку-небудь групу, наприклад групу нашого класу, як ціле і не замислюємося про те, що кожний її представник – зовсім унікальний і неповторний. Наприклад, нам може здаватися, що «всі люди на одне лице». Однак якщо ми ближче познайомимося з конкретною людиною з цієї групи, більше дізнаємось про неї, то її індивідуальність, неповторність будуть очевидними. Давайте спробуємо проілюструвати унікальність всього існуючого на практиці.
- Завдання: візьміть білий папір та ножиці. Зараз кожен з вас виріже свою сніжинку.
- Кожна сніжинка неповторна, особлива, унікальна. У природі не існує однакових сніжинок, тому перед початком подорожі нашої сніжинки придивіться до своєї сніжинки, адже пізніше вам буде потрібно її віднайти.
- А найбільше наша сніжинка любить літати, то ж ми зараз з вами спробуємо, щоб наші сніжиночки закружляли у своєму танку – всі сніжинки перемішуються. А тепер спробуйте віднайти свою сніжинку.
- Чи важко було віднайти свою сніжинку?
- Які виникали труднощі? Отже, саме завдяки відмінностям ви змогли віднайти свою сніжинку. І це ще раз підтверджує те, що все у світі недосконале і це добре! Адже кожен з нас може бути унікальним.

2.4. Аналіз та оцінка моделі поведінки персонажів твору.

2.4.1 Фрагментарний перегляд мультфільму та його детальне обговорення

- (00:50 – 1:50) - Дітки, а що ми можемо сказати про поведінку людей у мультфільмі? Переглянемо з вами повторний фрагмент мультфільму, де це яскраво показано.

- Чи буває в житті таке, що ми ставимося до людей так, як ставилися і до чорного котика у мультфільмі? До прикладу: не хочемо гратися з деякими дітками; не хочемо ділитися своїми іграшками тому, що інші кажуть що він не хороший і з ним не можна гратись; не хочемо з кимось сидіти за партою? - Але ж чи можуть бути люди однакові? Це добре чи погано?

- Чи можна критикувати людей за те, що вони мають певні відмінності чи недосконалості? Так, всі ми різні, але маємо рівні можливості. Справа в тому, що кожен з нас — це частина, деталь одного цілого. Частина єдиного світу. І кожна деталь виконує свою функцію, має своє завдання. Тому тільки разом, спільною командою та не дивлячись на зовнішні чинники, ми зможемо побудувати дружню і сильну громаду.

- (2:50 – 3:15) - Як поведив себе котик? Які емоції у нього переважали? За допомогою чого ми можемо зрозуміти, що його настрій змінюється – «він закривається у собі»? Будь – хто з нас, як і котик потребує підтримки у важких життєвих ситуаціях, правда? Скажіть, чи буде приємно, якщо ви раптово впадете зламаєте руку і як результат не зможете писати, а всі ваші друзі почнуть з вас насміхатися? Або ж ногу і не зможете самостійно пересуватись? Так, це не приємно! Адже справжня дружба немає обмежень. Лиш люди можуть відчувати радість від того, що поруч є близька тобі людина, яка допоможе порадою, завжди вислухає і неодмінно підтримає у всьому. На жаль, у нашому суспільстві є дітки, які народились одразу із вродженими захворюваннями (вадами) або ж набули їх у дитинстві: діти, що мають вади зору чи слуху, діти, яким важко спокійно сидіти і працювати на уроці, діти, які з різних причин пересуваються на візку та інші... Але вони також хочуть вчитись і мають повне право на це і хто як не ми можемо зробити цей процес легшим та приємнішим. Ми включаємо різних дітей до себе в команду для того, щоб здобувати нові знання і ставати кращими, ніж ми були. Всі ми різні,

але всі ми рівні. Такі діти - звичайні люди, які вміють, любити, бути другом, займатися творчістю, спортом, туризмом та іншим. •

(3:50 – 4:40) Як змінюється відношення людей до котика, коли він стає, «як всі»? Чи був задоволений котик? Що потрібно було йому для відчуття щастя та чи відчув він себе щасливим, коли забруднився фарбою? 3. Практична художньо-творча діяльність.

3.1. Розвиток загальних і спеціальних мистецьких здібностей учнів. 3.1.1 Інценізація мультфільму.

- 1 група - інценізація фрагменту 1.13-2.50 Сценка ставлення людей (учнів) до чорного kota.
- 2 група- інценізація фрагменту 4.05-4.36 Сценка ставлення людей (учнів) до чорно-білого kota. Суть полягатиме в тому, що хтось буде в ролі kota – інші будуть тими людьми, які не вміють толерантно поводитись із чорним котиком. Натомість ставлення змінюється, коли головний персонаж змінюється зовнішньо, хоча внутрішньо він той самий. Учні матимуть можливість відчувати на собі, як це бути чорною кішкою?!

3.2. Створення художніх образів, сюжетів, сценаріїв у процесі власної елементарної творчості.

3.Залучення учнів до продуктивної творчої взаємодії.

3.1. Організація та представлення креативного простору.

3.2. Створення художніх образів, сюжетів, сценаріїв у процесі продуктивної творчої взаємодії.

А зараз уявіть, що ви на хвилинку стаєте режисерами, мультиплікаторами і ваше завдання полягає у тому, щоб продовжити або змінити сюжет мультфільму. Саме тут вам необхідно проявити всю свою фантазію та творчість.

- Для виконання завдання потрібно об'єднатись у дві групки.

Завдання першої команди: подумати, яким би було життя котика – як би його любили і чорним?

Завдання другої команди: подумати, чи залишиться життя котика таким самим, коли білі плями фарби змиються? Свої думки необхідно викласти на аркуші у вигляді малюнку, використовуючи фарби.

3.3. Створення предметної аплікації «Жив був чорний кіт»

3.3.3. Інтерактивна вправа «Шість капелюхів.

Білий капелюх. Що ми дізнались про чорних котів? Чому до них таке ставлення? Які факти вас ще цікавлять?

Червоний капелюх. На вашу думку, які емоції переважають у мультфільмі? Які емоції проживали ви під час перегляду?

Чорний капелюх. Які моменти у мультфільмі ти вважаєш несправедливими? Чому?

Жовтий капелюх. Які моменти у мультфільмі були позитивними, щирими та добрими? Чому?

Зелений капелюх. Уявіть, що вам подарували чорного котика, чи будете ви ставитись до нього так, як ставилися до котика у мультфільмі? Чому?

Синій капелюх. Чи можемо ми сказати, що після перегляду мультфільму наше ставлення до чорних котиків зміниться? Чому?

5. Стимулювання до усвідомлення та прийняття учнями процесів інклюзивності.

5.1. Аргументування учнями вторинного особистісного емоційно-ціннісного ставлення до мультфільму про інклюзивність.

5.2. Презентація вчителем особистісно-значущого значення мультфільму про інклюзивність, співзвучного зі спогадами дитинства та епізодами з дорослого життя.

5.2.1. Узагальнююча бесіда.

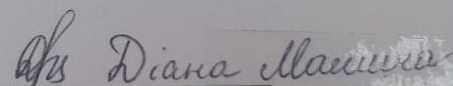
- Поміркуйте, чи хотіли б ви, щоб до вас ставились, як до чорного котика із мультфільму? Чому?
- Чи бачили ви мультфільми із схожим сюжетом?
- Чи хотіли б ви переглядати подібні мультфільми та дізнаватись багато цікавого частіше?

- Чим був корисний запропонований мультфільм для вас?
- Що ви зрозуміли переглянувши цей мультфільм?

5.2. Презентація вчителем особистісно-значущого смислу анімації, співзвучного з життям та внутрішнім світом дитини.

- До речі, дітки, хочу вам зізнатись, що коли я вперше переглянула мультфільм «Жив був чорний кіт» мені було стільки ж років – скільки зараз вам і я дуже сильно плакала. Мені було неймовірно сумно та нестерпно боляче від того, що таке ставлення ми можемо бачити і в суспільстві. Після перегляду я переоцінила сенс багатьох речей, до прикладу: справедливість по відношенню до інших; почала робити більше добрих справ та пообіцяла, що більше не насміхатимусь із оточуючих, які мають певні особливості. Бажаю і вам завжди пам'ятати про нашу розмову впродовж уроку, вчиняти справедливо та з повагою до інших.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

(підпис)